

ΆΡΘΡΟ 16 Σ.

Ι. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ (2023-2025)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

1. **ΣτΕ 948/2025 Τμ. Γ Πενταμ** = Η απόφαση αφορά αίτηση ακυρώσεως κατά προκήρυξης για την πλήρωση θέσεων εκπαιδευτικών, κατά το μέρος που με αυτήν εξαιρείται από τη μοριοδότηση της εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας των υποψηφίων η πραγματική προϋπηρεσία στην ιδιωτική εκπαίδευση, εκτός εάν ο ιδιωτικός εκπαιδευτικός έχει απολυθεί λόγω καταργήσεως της σχολικής μονάδας, τάξεως ή τμήματος ή λόγω καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας. Το Δικαστήριο εξετάζει την αίτηση υπό το πρίσμα των συνταγματικών αρχών, επισημαίνοντας ότι το άρθρο 103 του Συντάγματος κατοχυρώνει τις αρχές της αξιοκρατίας και της διαφάνειας στις διαδικασίες διορισμού των δημοσίων υπαλλήλων, ενώ το άρθρο 4 θεσπίζει την ισότητα στην πρόσβαση στις δημόσιες θέσεις. Η παραβίαση αυτών των αρχών ελέγχεται δικαστικά, με στόχο την εξασφάλιση του κράτους δικαίου και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των πολιτών, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 του Συντάγματος. Επιπλέον, η αρχή της αξιοκρατίας απαιτεί η πρόσβαση σε δημόσιες θέσεις να βασίζεται στην προσωπική αξία και ικανότητα των υποψηφίων, ενώ σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να υπάρξουν αποκλίσεις από τις αρχές αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Ο νομοθέτης έχει την ευχέρεια να διαφοροποιεί την προϋπηρεσία στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, ωστόσο η πλήρης μη μοριοδότηση της ιδιωτικής προϋπηρεσίας, εκτός των εξαιρετικών περιπτώσεων, κρίνεται αντισυνταγματική. Η προϋπηρεσία στον ιδιωτικό τομέα της εκπαίδευσης, δεδομένων των κοινών προδιαγραφών και προσόντων που απαιτούνται για τους εκπαιδευτικούς σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, δεν μπορεί να θεωρηθεί ποιοτικά διαφορετική και άρα δεν μπορεί να εξαιρεθεί από την μοριοδότηση. Η απόφαση καταλήγει σε κρίση περί αντισυνταγματικότητας της περ. ζ' της παρ. 4 του άρθρου 61 του ν. 4589/2019 και του ομοίου περιεχομένου αντίστοιχου όρου της προκηρύξεως, κατά το μέρος που προβλέπουν τη μη προσμέτρηση της προϋπηρεσίας των υποψηφίων στην ιδιωτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, παρά μόνο στις κατά τα ανωτέρω εξαιρετικές περιπτώσεις. Ως εκ τούτου, γίνεται δεκτό το αίτημα ακύρωσης της προκήρυξης, όσον αφορά τη μη μοριοδότηση της προϋπηρεσίας στην ιδιωτική εκπαίδευση.
2. **ΣτΕ 890/2025 (7μ)** = Με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως προσβάλλεται η απόφαση του Υπουργείου Παιδείας, με την οποία αναγνωρίστηκε η επαγγελματική ισοδυναμία τίτλου σπουδών «Bachelor of Science in Physiotherapy» που απονεμήθηκε από το Queen Margaret University του Ηνωμένου Βασιλείου, σε σχέση με τους αντίστοιχους τίτλους των ελληνικών Τμημάτων Φυσικοθεραπείας. Το π.δ. 38/2010, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει δύο διαδικασίες αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων: την αναγνώριση βάσει της οδηγίας 2005/36/EK (για νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα) και τη διαδικασία αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας, η οποία εφαρμόζεται όταν η πρώτη διαδικασία δεν είναι δυνατή, π.χ. για μη νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα ή όταν ο τίτλος προέρχεται από τρίτη χώρα. Η αναγνώριση

	επαγγελματικής ισοδυναμίας δεν αφορά την ακαδημαϊκή αξία του τίτλου, αλλά επιτρέπει στον κάτοχό του να ασκήσει την επαγγελματική δραστηριότητα στην Ελλάδα υπό όρους ισοδύναμους με αυτούς των ημεδαπών κατόχων αντίστοιχων τίτλων. Μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Brexit) και τη λήξη της μεταβατικής περιόδου (31.12.2020), οι τίτλοι που απονέμονται από εκπαιδευτικά ιδρύματα του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρούνται τίτλοι τρίτης χώρας. Επομένως, για την αναγνώρισή τους εφαρμόζεται η διαδικασία αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας του π.δ. 38/2010. Στην υπό κρίση περίπτωση, ο ενδιαφερόμενος εγγράφηκε στο πρόγραμμα σπουδών πριν το Brexit αλλά ολοκλήρωσε τις σπουδές μετά την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ και τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, καθιστώντας τον τίτλο «τίτλο τρίτης χώρας». Η αρμόδια διοικητική αρχή (ΑΤΕΕΝ) εφάρμοσε ορθά τη διαδικασία αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας. Το Δικαστήριο διατύπωσε τη θέση ότι η διαδικασία αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας είναι νόμιμη και εφαρμόσιμη ακόμη και σε περιπτώσεις νομοθετικώς ρυθμιζόμενων επαγγελματών, εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της οδηγίας 2005/36/ΕΚ. Περαιτέρω, απορρίφθηκαν ισχυρισμοί περί παραβίασης της συνταγματικής αρχής της ισότητας και περί αντίθεσης προς το άρθρο 16 του Συντάγματος, δεδομένου ότι η αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας αφορά μόνο τα επαγγελματικά δικαιώματα, όχι την ακαδημαϊκή ισοδυναμία, και λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε χώρας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου και της προστατευομένης εμπιστοσύνης, καθώς οι ενδιαφερόμενοι ξεκίνησαν τις σπουδές τους υπό το καθεστώς του δικαίου της ΕΕ και εντός της μεταβατικής περιόδου, γεγονός που δικαιολογεί την αναγνώριση της επαγγελματικής ισοδυναμίας των τίτλων τους. Περαιτέρω, ως προς τον συνυπολογισμό σπουδών επαγγελματικής κατάρτισης πραγματοποιηθεισών σε κολλέγιο, το Δικαστήριο επισήμανε ότι, όπως έχει κριθεί, για τις διεπόμενες από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιπτώσεις, η αναγνώριση της επαγγελματικής ισοδυναμίας τίτλων που έχουν απονεμηθεί από ιδρύματα τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης κράτους μέλους, ακόμη και κατόπιν σπουδών πραγματοποιηθεισών εν όλω ή εν μέρει στην Ελλάδα και μη αναγνωριζομένων ως σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δεν αντίκειται στα άρθρα 16 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος. Η αναγνώριση της επαγγελματικής ισοδυναμίας των τίτλων από ιδρύματα του Ηνωμένου Βασιλείου μετά το Brexit, υπό τις προϋποθέσεις της υπόθεσης, κρίνεται συμβατή με το εθνικό και ενωσιακό δίκαιο και τις συνταγματικές διατάξεις. Η αίτηση ακύρωσης παραπέμφθηκε για περαιτέρω εκδίκαση στο αρμόδιο Διοικητικό Εφετείο Αθηνών
3.	ΣτΕ 384/2025 (Γ) = 3. Επειδή, μόνος παθητικά νομιμοποιούμενος είναι ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας, δεδομένου ότι, κατά τα παγίως κριθέντα (ΣτΕ 387/2016 Ολομ., 265/2002, 3894/1996, 2136/1991 7μ., ΠΕ 15/2020, 254/2017 κ.ά.), η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων αποτελεί παραγωγική Σχολή (υπηρεσία) των Ενόπλων Δυνάμεων υπαγόμενη στον ανωτέρω Υπουργό και δεν έχει τον χαρακτήρα αυτοδιοικούμενου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Ν.Π.Δ.Δ.) κατά το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος, ούτε δυνατότητα αυτοτελούς παράστασης επ' ακροατηρίου.
4.	ΣτΕ 1919/2024 (ΟΛ) = 18. Περαιτέρω, από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων των άρθρων 3 παρ. 1, 13 και 16 του Συντάγματος συνάγεται ότι ιδιαίτερη έκφραση της θρησκευτικής ελευθερίας αποτελεί το δικαίωμα της θρησκευτικής εκπαίδευσης, στην οποία περιλαμβάνεται το

	δικαίωμα των γνωστών θρησκειών να συστήνουν και να λειτουργούν εκπαιδευτήρια για την κατάρτιση και εκπαίδευση των λειτουργών και στελεχών τους σύμφωνα με τους κανόνες της θρησκείας τους. 21. Επειδή, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι Εκκλησιαστικές Ακαδημίες οργανώθηκαν αρχικά ως Σχολεία Ανώτερης Εκπαίδευσης (αρ. 1 παρ. 6 π.δ. 1025/1977), τριετούς φοίτησης και ανήκαν, ως παραγωγικές σχολές κατά το άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος (βλ. ΣτΕ 632-633/2010, 1786, 2457/2012, 376/2013, 1925, 3405/2017), στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. 24. Επειδή, περαιτέρω, ο νομοθέτης προέβη στην επίμαχη ρύθμιση της παύσης λειτουργίας (μεταξύ άλλων) της Α.Ε.Α. Θεσσαλονίκης, με την παράλληλη μεταφορά – συγχώνευση του προγράμματος ιερατικών σπουδών που αυτή προσέφερε στο αντίστοιχο πρόγραμμα της Α.Ε.Α. Αθηνών από το ακαδημαϊκό έτος 2022 – 2023 στο πλαίσιο ευρύτερου ανασχεδιασμού της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη, που έλαβε χώρα κατ' ενάσκηση της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει, κινούμενος εντός των ορίων του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος, για τη λήψη των κατάλληλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων για την οργάνωση και παροχή της εκπαίδευσης των Ελλήνων, στην οποία εντάσσεται και η εκπαίδευση των θρησκευτικών λειτουργών της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος. [...] Ενόψει των ανωτέρω, οι ρυθμίσεις του άρθρου 241 του ν. 4823/2021, κατά το μέρος που αναφέρονται στην παύση λειτουργίας της Α.Ε.Α. Θεσσαλονίκης και στη μεταφορά – συγχώνευση του προγράμματος ιερατικών σπουδών, που αυτή προσέφερε, στο αντίστοιχο πρόγραμμα της Α.Ε.Α. Αθηνών από το ακαδημαϊκό έτος 2022 – 2023, εντασσόμενες στο πλαίσιο του ευρύτερου ανασχεδιασμού της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης, ο οποίος αποβλέπει στην αναβάθμιση του τομέα αυτού της εκπαίδευσης, δεν αντίκεινται στα άρθρα 3 παρ 1, 13 και 16 του Συντάγματος ούτε στις συνταγματικά κατοχυρωμένες (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1753-5/2019, 652-656/2016, 15-16, 2151/2015, 3354/2013, επίσης ΣτΕ 991/2023) αρχές της ορθολογικής οργάνωσης και αποτελεσματικής λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης, απορριπτομένου του περί του αντιθέτου λόγου ακυρώσεως ως αβασίμου.
5.	ΣτΕ 1782, 1781/2024 (7μ) = Η υπόθεση αφορά αίτηση ακύρωσης διατάξεων του Προεδρικού Διατάγματος 85/2022, το οποίο καθορίζει τα προσόντα διορισμού σε φορείς του Δημοσίου. Συγκεκριμένα, αμφισβητούνται οι ρυθμίσεις που κατατάσσουν τους αποφοίτους ανώτερων καλλιτεχνικών σχολών στον ίδιο κλάδο με αποφοίτους δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, παραβιάζοντας, όπως προβάλλεται, συνταγματικές αρχές. Το άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος κατοχυρώνει την ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης για ειδικές και επαγγελματικές σπουδές, διαχωρίζοντάς την από τη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι Ανώτερες Καλλιτεχνικές Σχολές, όπως καθορίζονται στον ν. 1158/1981, εντάσσονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και λειτουργούν υπό κρατική εποπτεία. Η μετατροπή των ΤΕΙ σε ΑΕΙ (ν. 2916/2001) δεν άλλαξε τον χαρακτηρισμό των καλλιτεχνικών σχολών ως ανώτερων, διατηρώντας τη διακριτή τους θέση. Συνεπώς, οι τίτλοι σπουδών που απονέμονται από τις σχολές αυτές διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνους που απονέμονται από ιδρύματα χαμηλότερης βαθμίδας. Το π.δ. 85/2022, το οποίο εντάσσει τους αποφοίτους ανώτερων καλλιτεχνικών σχολών στον κλάδο «ΔΕ Καλλιτεχνικών Επαγγελματιών», εξομοιώνοντάς τους με αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εγείρει ζητήματα παραβίασης του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος, καθώς υποβαθμίζει τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων ανώτερων σχολών, παραβλέποντας τον χαρακτηρισμό τους

	ως τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παραβιάζει επίσης τα άρθρα 4 και 5 του Συντάγματος και προσβάλλει την αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας, καθώς εξομοιώνει ανόμοιες κατηγορίες εκπαιδευτικών προσόντων χωρίς αντικειμενικά κριτήρια. Το δικαστήριο επισημαίνει ότι η ομοιόμορφη μεταχείριση πρέπει να βασίζεται σε ουσιώδεις ομοιότητες και όχι σε αυθαίρετες εξομοιώσεις διαφορετικών καταστάσεων. Περαιτέρω, το δικαστήριο έκρινε ότι η Οδηγία 2005/36/EK, περί αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων, δεν εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση, καθώς αφορά διασυνοριακές καταστάσεις και όχι αμιγώς εσωτερικά ζητήματα. Επίσης, απορρίφθηκε ο ισχυρισμός περί παραβίασης της Διακήρυξης της Μπολόνια (1999), καθώς αυτή έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και δεν καλύπτει τα συγκεκριμένα ζητήματα. Το δικαστήριο δέχθηκε ως βάσιμους τους ισχυρισμούς περί συνταγματικής παραβίασης, αναγνωρίζοντας ότι το π.δ. 85/2022 προσβάλλει τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων καλλιτεχνικών σχολών. Λόγω της σοβαρότητας του ζητήματος, το θέμα παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας για τελική κρίση επί της συνταγματικότητας των διατάξεων.
6.	ΣτΕ 1387/2024 = 6. Επειδή, στο άρθρο 1 του προσβαλλόμενου προεδρικού διατάγματος (το υπ' αριθ. 18/2018 προεδρικό διάταγμα με τίτλο «Οργανισμός Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων») προβλέπεται ότι «Αποστολή του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (εφεξής Υπουργείο) είναι η ανάπτυξη και η συνεχής αναβάθμιση της παιδείας με σκοπό: α) την ηθική, την πνευματική και τη φυσική αγωγή των Ελλήνων, β) την ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης, γ) την προστασίας της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης και της λατρείας και την εποπτεία των λειτουργιών όλων των γνωστών θρησκειών, δ) ...». Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι το άρθρο 1 του διατάγματος με το παραπάνω περιεχόμενο έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις των άρθρων 3 και 16 παρ. 2 του Συντάγματος, από τις οποίες προκύπτει ότι βασική αποστολή του κράτους είναι, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης και η επαγγελματική αγωγή των Ελλήνων. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα, κατά το μέρος που δεν προβλέπεται στο άρθρο 1, με το οποίο ορίζεται η αποστολή του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης και η επαγγελματική εκπαίδευση των Ελλήνων, έρχεται σε αντίθεση με τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις.
7.	ΣτΕ 1381/2024 = 7. Επειδή, με την απόφαση 210/2020 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε ότι ο χαρακτήρας της παιδείας ως βασικής αποστολής του Κράτους με σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλυσή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, προβλέπεται στο άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος, καθώς και ότι, περαιτέρω, ο σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εξειδικεύεται στα άρθρα 1, 4, 5 και 6 του ν. 1566/1985. Επομένως, οι βασικοί σκοποί της παιδείας καθορίζονται από τις παραπάνω συνταγματικές και νομοθετικές διατάξεις, κατά το μέρος δε που οι διατάξεις αυτές επαναλαμβάνονται στο οργανωτικό διάταγμα του Υπουργείου Παιδείας στερούνται αυτοτελών κανονιστικών συνεπειών, εφόσον, άλλωστε, οι ανωτέρω βασικοί σκοποί δεν μπορούν να μεταβληθούν με κανονιστική πράξη. Για την ταυτότητα του λόγου, και η παράλειψη επανάληψης ή πλήρους μεταφοράς των διατάξεων αυτών στο εν λόγω διάταγμα δεν επάγεται ομοίως αυτοτελείς κανονιστικές συνέπειες. Επομένως, όπως έγινε δεκτό με την απόφαση της Ολομέλειας, το γεγονός ότι καθορίζεται ως αποστολή του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων η ανάπτυξη και συνεχής αναβάθμιση της παιδείας με σκοπό την ηθική, πνευματική

	και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης, την προστασία της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης και της λατρείας, τη διαμόρφωση ελεύθερων, ενεργών και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών κ.λπ. δεν έχει την έννοια ότι αναιρούνται οι συνταγματικά κατοχυρωμένοι σκοποί της παιδείας για μόνο τον λόγο ότι οι τελευταίοι δεν επαναλαμβάνονται στο άρθρο 1 του προσβαλλόμενου διατάγματος με τη συγκεκριμένη διατύπωση της συνταγματικής διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 16. Ειδικότερα, το γεγονός ότι στο άρθρο αυτό του Οργανισμού του Υπουργείου δεν αναφέρεται ρητώς η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης, αλλά η προστασία της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης, όπως άλλωστε δεν αναφέρεται κατά γράμμα ούτε η επαγγελματική αγωγή των Ελλήνων ή η διάπλασή τους σε υπεύθυνους πολίτες, δεν σημαίνει ότι οι σκοποί αυτοί παύουν να αποτελούν σκοπούς της παιδείας κατά παράβαση του Συντάγματος. Με τα δεδομένα αυτά, και ανεξαρτήτως αν, όπως ειδικότερα προβάλλεται με την αίτηση, η περιλαμβανόμενη στους καταστατικούς σκοπούς των αιτούντων σωματείων μέριμνα για «την αναβάθμιση της Παιδείας προς όφελος του λαού» προσπορίζει στα σωματεία αυτά έννομο συμφέρον για την προβολή των συγκεκριμένων λόγων, η κατά τα ανωτέρω διατύπωση της αποστολής του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων στο άρθρο 1 του προσβαλλόμενου Οργανισμού αυτού δεν αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 3 και 16 παρ. 2 του Συντάγματος και οι αντίθετοι ισχυρισμοί των αιτουσών συνδικαλιστικών οργανώσεων πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.
8.	ΣτΕ 1356/2024 = 22. Επειδή, από τις προεκτεθείσες διατάξεις (βλ. ιδίως το άρθρο 23 παρ. 3 του ν. 4009/2011, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), με τις οποίες ρυθμίσθηκε εκ νέου η ήδη θεσπισθείσα με το άρθρο 2 του ν. 2530/ 1997 υποχρέωση παρακράτησης ποσοστού επί των αμοιβών των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. από την άσκηση ελευθέριου επαγγέλματος (βλ. ΣτΕ 3299/2014 Ολομ.), αλλά και από τον σκοπό των Ε.Λ.Κ.Ε., όπως αυτός προβλέφθηκε στην ΚΑ/679/22.8.1996 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ισχύει έκτοτε, σύμφωνα τις προεκτεθείσες διατάξεις του άρθρου 36 παρ.1 του ν. 3848/2010 και ήδη του άρθρου 50 παρ. 2 του ν. 4485/2017, του σκοπού αυτού λαμβανομένου υπόψη σε συνδυασμό με τον τρόπο διάθεσης και διαχείρισης των αντίστοιχων κονδυλίων (βλ. αρ. 59 του ν. 4485/2017, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), συνάγεται ότι οι επίμαχες επιβαρύνσεις και υπό την ισχύ των νεότερων αυτών διατάξεων, δεν έχουν τον χαρακτήρα φόρου. Τούτο δε διότι, τα παρακρατούμενα ποσά διατίθενται υπέρ των οικείων ιδρυμάτων για την κάλυψη δαπανών, απαραίτητων για τις ανάγκες έργων (εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών κ.ά.) και την παροχή υπηρεσιών (επιστημονικών, τεχνολογικών κ.ά.), που συμβάλλουν αποφασιστικά στην άσκηση της υψηλής ερευνητικής λειτουργίας των Α.Ε.Ι., η οποία, άλλωστε, παρέχεται και από το βαρυνόμενο με την επίδικη εισφορά διδακτικό προσωπικό τους, το οποίο εξακολουθεί να είναι μεταξύ των τελικών αποδεκτών των παρακρατούμενων ποσών. Τα βαρυνόμενα με την επίδικη εισφορά μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. ωφελούνται διττώς από τη διάθεση των ποσών αυτών, ως πόρων του Ε.Λ.Κ.Ε., καθώς οι εν λόγω πόροι, όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του τελευταίου ν. 4485/2017, προορίζονται μεν για την κάλυψη δαπανών οποιουδήποτε είδους, οι οποίες όμως είναι απαραίτητες για τις ανάγκες εκτέλεσης εκπαιδευτικών και ερευνητικών έργων εντός των Α.Ε.Ι., και άρα κατά τούτο συμβάλλουν στην εξασφάλιση των υλικών προϋποθέσεων αξιοπρεπούς άσκησης του πανεπιστημιακού έργου των βαρυνόμενων με την εισφορά προσώπων, τα οποία απολαμβάνουν μέσω αυτών δυνατότητες παροχής εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου εντός του Πανεπιστημίου (εγκαταστάσεις, ερευνητικό εξοπλισμό, πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες κ.ά.). Παράλληλα όμως, τα ίδια πρόσωπα έχουν το προνόμιο, διατηρώντας την ιδιότητα των κατά το άρθρο 16 παρ. 6 του Συντάγματος δημόσιων λειτουργών, αφοσιωμένων,

	κατ' αρχήν, αποκλειστικά στο διδακτικό και ερευνητικό τους έργο, να μπορούν να ασκούν, κατά παραχώρηση του νομοθέτη, εξωπανεπιστημιακή επαγγελματική απασχόληση, όπως είναι η άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (πρβλ. ΣτΕ 3299/2014 Ολομ. σκ. 18), στο μέτρο που η συμμετοχή τους σ' αυτή είναι αναγκαία και δεν ματαιώνει την εξυπηρέτηση του δημοσίου σκοπού της παροχής ανώτατης εκπαίδευσης από τα Α.Ε.Ι. (βλ. ΣτΕ 332/2012, 1409/2007). 26. [...] Τούτο, λαμβανομένου ιδιαιτέρως υπόψη ότι η υποχρέωση καταβολής της εισφοράς υπέρ των Ε.Λ.Κ.Ε. δεν θεσπίσθηκε το πρώτον με τις ανωτέρω διατάξεις, αλλά ήταν γνωστή στους υπόχρεους εκ των προτέρων, είχε δε εισαχθεί στη νομοθεσία από μακρού χρόνου, ήδη με το άρθρο 2 του ν. 2530/1997, διατάξεις οι οποίες είχαν κριθεί με αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ενδ. ΣτΕ 3299/2014, 2089/2015 Ολομ. κ.ά.) ως σύμφωνες με τα άρθρα 4 παρ.1, 5 παρ. 1, 16 παρ. 5, 22 και 25 του Συντάγματος καθώς και με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., όπως προεκτέθηκε και, συνεπώς, δεν κωλύετο ο νομοθέτης να θεσπίσει με τον ν. 4415/2016, αναδρομικά, ρυθμίσεις σχετικά με την είσπραξη παλαιότερων οφειλών, αναγομένων σε εισοδήματα από ελευθέρια επάγγελμα τουλάχιστον από το έτος 2010, ήτοι σε χρόνο που δεν υπερβαίνει τον εύλογο από τη ρητή θέσπιση χρόνου παραγραφής των σχετικών αξιώσεων.
9.	ΣτΕ 844/2024 = όμοια με ανωτέρω
10.	ΣτΕ 2361/2023 = όμοια με ανωτέρω
11.	ΣτΕ 2355, 2354, 2353, 2352/2023 = όμοια με ανωτέρω
12.	ΣτΕ ΟΛ 1251/2024 = Η υπόθεση αφορά την αίτηση ακύρωσης της προκήρυξης 2ΓΕ/2019 του ΑΣΕΠ, με την οποία κλήθηκαν εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να υποβάλουν αίτηση για τη διαδικασία κατάταξης για την κάλυψη κενών θέσεων. Οι αιτούντες εκπαιδευτικοί ζητούν την ακύρωση της προκήρυξης, κατά το μέρος που εξαιρεί από τη μοριοδότηση της εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας την προϋπηρεσία στην ιδιωτική εκπαίδευση, εκτός αν ο ιδιωτικός εκπαιδευτικός έχει απολυθεί για συγκεκριμένους λόγους (κατάργηση σχολικής μονάδας, τάξης, ή τμήματος). Το δικαστήριο εξετάζει τις συνταγματικές αρχές της αξιοκρατίας, της ισότητας και της επαγγελματικής ελευθερίας, οι οποίες κατοχυρώνονται στα άρθρα 4, 5 και 103 του Συντάγματος. Οι αρχές αυτές επιβάλλουν την ίση μεταχείριση των υποψηφίων για δημόσιες θέσεις και τη διασφάλιση ότι οι επιλογές γίνονται με βάση την προσωπική αξία και ικανότητα. Ο νομοθέτης έχει την ευχέρεια να διαφοροποιεί τις κατηγορίες προϋπηρεσίας με βάση αντικειμενικά κριτήρια, αρκεί οι διατάξεις να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας και να μην εισάγουν αδικαιολόγητες διακρίσεις. Η απόφαση αναγνωρίζει τη συνταγματική προστασία της ιδιωτικής εκπαίδευσης, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 16 του Συντάγματος, και σημειώνει ότι η εκπαίδευση που παρέχεται στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια είναι ισότιμη με τη δημόσια εκπαίδευση. Ομοίως, οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στην ιδιωτική εκπαίδευση έχουν τα ίδια τυπικά προσόντα με τους εκπαιδευτικούς της δημόσιας εκπαίδευσης. Η νομοθεσία (ν. 4589/2019) προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στην προϋπηρεσία στη δημόσια εκπαίδευση για τη μοριοδότηση των υποψηφίων, ως κριτήριο επιλογής που συνδέεται με την ικανότητα άσκησης των καθηκόντων τους. Ωστόσο, το δικαστήριο

	αναγνωρίζει ότι η πλήρης εξαίρεση της προϋπηρεσίας στην ιδιωτική εκπαίδευση από τη μοριοδότηση (με μόνη εξαίρεση τις περιπτώσεις απόλυσης για συγκεκριμένους λόγους) παραβιάζει τις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας, καθώς η ιδιωτική προϋπηρεσία δεν διαφοροποιείται ουσιωδώς από την αντίστοιχη στη δημόσια εκπαίδευση. Το δικαστήριο αναγνωρίζει ότι ο νομοθέτης μπορεί να δίνει προτεραιότητα στη δημόσια προϋπηρεσία για την ενίσχυση του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά αυτό δεν μπορεί να οδηγήσει στην πλήρη παράβλεψη της ιδιωτικής προϋπηρεσίας. Καταλήγει, λοιπόν, ότι ο λόγος ακύρωσης είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός, κρίνοντας αντισυνταγματική τη διάταξη που εξαιρεί από τη μοριοδότηση την προϋπηρεσία στην ιδιωτική εκπαίδευση.
13.	ΣτΕ ΟΛ 653/2024 = Η υπόθεση αφορά αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης 99286/Ζ1/8.8.2022 των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Επικρατείας, η οποία ρυθμίζει τη διαδικασία εκλογής των εσωτερικών μελών του Συμβουλίου Διοίκησης των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) και θέματα σχετικά με την εφαρμογή της ταξινομικής ψήφου. Με την αίτηση προβάλλονται λόγους ακυρώσεως που αφορούν την εκλογιμότητα των εξωτερικών μελών του Συμβουλίου Διοίκησης των ΑΕΙ. Υποστηρίζεται ότι η συμμετοχή εξωτερικών μελών, που δεν είναι μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, παραβιάζει τις αρχές της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της πλήρους αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, καθώς και της διαφάνειας και αξιοκρατίας. Το δικαστήριο έκρινε ότι η συμμετοχή των εξωτερικών μελών δεν παραβιάζει τις ανωτέρω συνταγματικές αρχές, καθώς εξυπηρετεί τη συνταγματικά θεμιτή σκοπιμότητα της εξωστρέφειας των ΑΕΙ και την ανάγκη σύνδεσής τους με την κοινωνία και την οικονομία. Οι αιτούντες αμφισβητούν το σύστημα της ταξινομικής ψήφου, υποστηρίζοντας ότι παραβιάζει την αρχή της ισοδυναμίας της ψήφου και είναι αδιαφανές και ανεπαρκές. Το δικαστήριο έκρινε ότι το σύστημα αυτό, αν και περίπλοκο, είναι μαθηματικά επαληθεύσιμο, διαφανές και διασφαλίζει την εκπροσώπηση των προτιμήσεων των εκλογέων. Επιπλέον, παρέχονται επαρκείς δικλίδες ασφαλείας και δυνατότητα ελέγχου της ψηφοφορίας, μέσω του ειδικού πληροφοριακού συστήματος ηλεκτρονικής ψηφοφορίας "ΖΕΥΣ". Τέλος, εξετάζεται αν το νέο σύστημα διοίκησης των ΑΕΙ, που εισήχθη με τον ν. 4957/2022, παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της πλήρους αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ λόγω της συγκέντρωσης εξουσιών στον Πρύτανη. Το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, παρά την κριτική που ασκήθηκε, ο νόμος αυτός κινείται εντός των ευρέων περιθωρίων εξουσίας του νομοθέτη και δεν παραβιάζει τον πυρήνα των εγγυήσεων του άρθρου 16 του Συντάγματος. Η αίτηση ακύρωσης απορρίπτεται, καθώς το δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης δεν παραβιάζουν τις συνταγματικές αρχές της ακαδημαϊκής ελευθερίας, της πλήρους αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, της ισοδυναμίας της ψήφου, της διαφάνειας και αξιοκρατίας.
14.	ΣτΕ 405/2024 = 12. Επειδή, ενόψει του ότι, εκ των πραγμάτων, το ποδόσφαιρο, από το οποίο μάλιστα το κράτος αντλεί σημαντικά έσοδα προς όφελος του αθλητισμού, ο οποίος τελεί κατά το άρθρο 16 παρ. 9 του Συντάγματος υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του, εξελίχθηκε σε άθλημα έντονου κρατικού ενδιαφέροντος (ΣτΕ 2944/1980 μ., 1596/2004), η διάταξη της περ. α' της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 3372/2005, μη υπαγόμενη σε κάποια από τις συνταγματικές απαγορεύσεις νομοθετικής αναδρομής εντασσόμενη στο πλαίσιο της ανωτέρω οφειλόμενης κρατικής μέριμνας για τον αθλητισμό, υπαγορεύθηκε από λόγους δημοσίου συμφέροντος, συνιστάμενους στην ανάγκη

	εξασφάλισης της οικονομικής και αγωνιστικής επιβίωσης των Ποδοσφαιρικών ομάδων της Γ' Εθνικής Κατηγορίας, της ομαλής διεξαγωγής του οικείου πρωταθλήματος ποδοσφαίρου και στην εν γένει ορθολογική οργάνωση του ερασιτεχνικού και επαγγελματικού ποδοσφαίρου.
15.	ΣτΕ 361/2024 = 21. Επειδή, ο νομοθέτης, κινούμενος εντός του πλαισίου της ρυθμιστικής του ευχέρειας σχετικά με την αναδιοργάνωση των δημοσίων υπηρεσιών, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι δομές της ανώτατης εκπαίδευσης (βλ. ΣτΕ 652-6/2016 Ολομ.), μπορεί να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την ορθολογική ανακατανομή του διοικητικού προσωπικού, προκειμένου να ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος υποχρέωση για την οργάνωση της ανώτατης εκπαίδευσης. Ωστόσο, οι σχετικές ρυθμίσεις πρέπει αφενός να εισάγονται με τήρηση των συνταγματικών αρχών, σύμφωνα με τις οποίες επιβάλλεται να διασφαλίζονται η ορθολογική, αποτελεσματική και διαρκής λειτουργία της Διοίκησης και η παροχή των υπηρεσιών που επιβάλλεται να εξασφαλίζονται για τους διοικουμένους στο πλαίσιο του κοινωνικού κράτους δικαίου, και αφετέρου να εναρμονίζονται με τις συνταγματικές εγγυήσεις που αφορούν το καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων, ήτοι την οργάνωση και στελέχωση της Διοίκησης με μόνιμους υπαλλήλους, την ίση μεταχείριση αυτών και την θέσπιση κανόνων με αντικειμενικά κριτήρια (βλ. ΣτΕ 652-656/2016 Ολομ., 2151/2015 Ολομ., 15-6/2015 Ολομ., 3354/2013 Ολομ., 3169/2014 Ολομ., ΣτΕ 711-7/2022, 2811-8/2017 επτ., 3404/2017 κ.ά.). Ενόψει των ανωτέρω, το μέλος Ε.Τ.Ε.Π. του άρθρου 29 παρ. 3 του ν. 4009/2011, [πρώην Ε.Δ.Τ.Π. (Ειδικό Διοικητικό - Τεχνικό Προσωπικό) του άρθρου 20 παρ. 5 εδ. 3 του ν. 1268/ 1982, Α' 87, το οποίο μετονομάστηκε σε Ε.Τ.Ε.Π. με το άρθρο 13 παρ. 1 εδ. α' του ν. 2817/2000, Α' 78] αποτελεί μέλος ειδικής κατηγορίας του υπηρετούντος με σχέση δημοσίου δικαίου υπαλληλικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. (βλ. ΣτΕ 1940/2018, 1401/2010 επταμ. σκ. 7, πρβλ. ΣτΕ 96/2013 Ολομ. σκ. 9, ΣτΕ 883/1999), το οποίο απολαύει των εγγυήσεων των διατάξεων του άρθρου 103 παρ. 4 και 6 του Συντάγματος και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο υπαλληλικού κώδικα (βλ. άρθρο 2 παρ. 1 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3528/2007, Α' 26). Ωστόσο, διακρινόμενο από το λοιπό διοικητικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. (βλ. άρθρο 28 ν. 4009/2011 με το οποίο ορίζεται ότι το διοικητικό προσωπικό επιλέγεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2190/1994, Α' 28), συγκαταλέγεται μαζί με τους καθηγητές και τους φοιτητές στους φορείς της ακαδημαϊκής ελευθερίας (βλ. ΣτΕ 525/2015 Ολομ. σκ. 12) και για την επιλογή του εφαρμόζονται διαχρονικώς ειδικές διατάξεις, σύμφωνα με τα ήδη εκτεθέντα.
16.	ΣτΕ 2076/2023 = 5. Επειδή, περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία διαμορφώθηκε κυρίως στο πλαίσιο προϋσχυουσών διατάξεων, αλλά επαναλήφθηκε και υπό το καθεστώς των διατάξεων του ισχύοντος ν. 3187/2003, οι στρατιωτικές Σχολές, όπως η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, ενόψει της προέχουσας φύσης τους ως παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων, που έχουν ως κύρια αποστολή την παραγωγή ικανών και καταρτισμένων αξιωματικών (βλ. ήδη άρθρο 1 παρ. 2 περ. β' του ν. 3187/2003), δεν έχουν τον χαρακτήρα αυτοδιοικούμενων Α.Ε.Ι. κατά το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. ΣτΕ 2136/1991 επταμ., 3894/1996 επταμ., ΣτΕ 265/2002, 1223/2010 κ.ά., βλ. και ΠΕ 85/2013, 108/2014). Συνεπώς, η κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας καταλαμβάνει μόνο το εκπαιδευτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. που προβλέπονται από την παρ. 5 του άρθρου 16 του Συντάγματος και

	όχι και τις ειδικές παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων (βλ. ΣτΕ 2136/1991 επταμ., 3894/1996 επταμ., 2254/2000 επταμ., ΣτΕ 3756/1989, 2820/1992, 298/1993). 15. Ενόψει όλων όσων προεκτέθηκαν, έχει κριθεί περαιτέρω ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό των παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων δεν δύναται να θεωρηθεί ότι τελεί υπό τις αυτές συνθήκες με το πάσης φύσης εκπαιδευτικό προσωπικό των κατά το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος Α.Ε.Ι., ως εκ τούτου δε, δικαιολογείται η διαφορετική υπηρεσιακή και μισθολογική μεταχείριση των δύο αυτών κατηγοριών προσωπικού, χωρίς εξ αυτού να τίθεται ζήτημα αντίθεσης των σχετικών ρυθμίσεων προς τη συνταγματική αρχή της ισότητας (βλ. ΣτΕ 2136/1991 επταμ., 3894/1996 επταμ., 2254/2000 επταμ., ΣτΕ 265/2002, 1223/2010). [...] Η κατά τα ανωτέρω, όμως, αναγωγή των στρατιωτικών Σχολών σε ανώτατες σχολές δεν έχει ως αυτόθροη συνέπεια την υπαγωγή τους στις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος. Τούτο διότι, τα ανώτατα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν οργανώνονται, όπως απαιτεί το Σύνταγμα, ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αλλά αποτελούν, κατ' ουσίαν, υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων που τελούν υπό την «εποπτεία» του Υπουργού Εθνικής Αμύνης. Ως εκ τούτου, και προεχόντως για το λόγο αυτό, οι εκπαιδευτικές αυτές μονάδες δεν είναι ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα κατά την έννοια του άρθρου 16 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 1699/1975, ΠΕ 117/2007) και, συνεπώς, ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως ότι η διάταξη του άρθρου 15 παρ. 4 περ. ια' του προσβαλλόμενου Οργανισμού αντίκειται στο άρθρο 16 του Συντάγματος, κατά το μέρος που ερείδεται στην εκδοχή ότι η λειτουργική ανεξαρτησία των μελών Δ.Ε.Π. της Σ.Σ.Ε. κατοχυρώνεται στην ανωτέρω συνταγματική διάταξη, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
17.	ΣτΕ 1980, 1979, 1978, 1977, 1976/2023 = 6. Επειδή, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, όλοι οι λόγοι της κρινόμενης έφεσης, με τους οποίους κατ' ουσίαν προβάλλεται ότι το ΣΑΕΠ δεν ήταν υποχρεωμένο να λάβει υπόψη τις σπουδές της εφεσίβλητης στο κολλέγιο ΑΚΜΗ, το οποίο διατηρεί τον χαρακτήρα του ως παρόχου υπηρεσιών μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης, οι δε σπουδές σε τέτοιου είδους κολλέγια δεν υπάγονται σε οποιαδήποτε βαθμίδα εκπαίδευσης και δεν δύναται να συνυπολογιστούν ως σπουδές τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης που οδηγούν σε αναγνώριση της επαγγελματικής ισοδυναμίας αλλοδαπού τίτλου, αφού κάτι τέτοιο θα αντέβαινε προς τις διατάξεις των παρ. 5 και 8 του άρθρου 16 του Συντάγματος, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.
18.	ΣτΕ 1789/2023 = 9. Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 211/2006), με τον ν. 1158/1981 ο νομοθέτης επιθυμώντας -όπως προκύπτει από την οικεία αιτιολογική έκθεση- να αναβαθμίσει την καλλιτεχνική εκπαίδευση, η οποία μέχρι τότε παρεχόταν από σχολές μη διαβαθμισμένες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, προέκρινε σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος την παροχή της ειδικής αυτής εκπαίδευσης από Ανώτερες Σχολές Καλλιτεχνικής Εκπαίδευσης (βλ. και ΣτΕ 3834/1986), θέσπισε ένα νέο πλήρες σύστημα παροχής της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, καθόρισε τις βασικές αρχές λειτουργίας των σχολών αυτών, τα των εξετάσεων που οδηγούν σε κτήση τίτλων σπουδών των αποφοίτων τους, όρισε δε, μεταξύ άλλων, λεπτομερώς τις προϋποθέσεις για την χορήγηση στους ενδιαφερόμενους ιδιώτες αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών Ανωτέρων Σχολών Καλλιτεχνικής εκπαίδευσης. Εξ άλλου, όπως επίσης έχει κριθεί (ΣτΕ 2040/2017), από τις παρατεθείσες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση προκύπτει ότι τα ιδρυθέντα με το άρθρο 1 του ν. 1404/1983, ως σχολές ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος, Τ.Ε.Ι. εντάχθηκαν, επανιδρυόμενα ως

	ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα με τον ν. 2916/2001, στην βαθμίδα της ανώτατης εκπαίδευσης («τεχνολογικός τομέας» της ανώτατης εκπαίδευσης). Όπως δε έγινε δεκτό (ΣτΕ 1290/2003 επταμ.), με την, δυνάμει της διάταξης του άρθρου 1 του ανωτέρω ν. 2916/2001, μετατροπή, δηλαδή την κατάργηση ανωτέρων επαγγελματικών σχολών και την ταυτόχρονη ίδρυση ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ο νομοθέτης κινήθηκε εντός του πλαισίου των διατάξεων του άρθρου 16 του Συντάγματος για την ανώτατη εκπαίδευση, ενώ εξ άλλου οι σχετικές ρυθμίσεις δεν αντίκεινται στην κατά το Σύνταγμα διάκριση της ανώτατης από την ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση. Και μετά την ένταξή τους, όμως, στην βαθμίδα της ανώτατης εκπαίδευσης τα Τ.Ε.Ι. εξακολούθησαν να διαφοροποιούνται από τα αντίστοιχα ιδρύματα του «πανεπιστημιακού τομέα» της ανώτατης εκπαίδευσης ως προς τον ρόλο και την αποστολή τους, εξ αιτίας δε της διαφοροποίησης αυτής ο ίδιος νόμος 2916/2001 (βλ. την διάταξη του άρθρου 6 παρ 6 περ. β' που παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη), σε συμφωνία με την αρχή της ισότητας, δεν εξομοίωσε τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων Τ.Ε.Ι. με αυτά των πτυχιούχων Α.Ε.Ι. (ΣτΕ 548/2016, 4880/2012).
19.	ΣτΕ 1730/2023 = 2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της 85980/Δ2/3.7.2020 απόφασης της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων (Β' 2737) κατά το μέρος που με αυτήν προβλέπεται ότι οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 80 Οικονομίας μπορούν, από το σχολικό έτος 2020-2021, να διδάσκουν με δεύτερη ανάθεση το μάθημα «Γεωλογία - Γεωγραφία» στο Γυμνάσιο. 9. Επειδή, κατά την έννοια των εξουσιοδοτικών αυτών διατάξεων, οι οποίες, σε αρμονία με το άρθρο 43 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος, αφορούν κανονιστική ρύθμιση ειδικότερου ζητήματος (αντιστοιχία εκπαιδευτικών κλάδων και μαθημάτων, για την ανάθεση της διδασκαλίας τους στους εκπαιδευτικούς), το οποίο αποτελεί μερικότερη περίπτωση σε σχέση με τις ρυθμίσεις του νόμου για τον καθορισμό των διδασκόμενων μαθημάτων, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των εκπαιδευτικών κλάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ο Υπουργός Παιδείας έχει την αρμοδιότητα να καθορίζει τους κλάδους εκπαιδευτικών που διδάσκουν με πρώτη, δεύτερη και τρίτη ανάθεση τα μαθήματα του προγράμματος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η αρμοδιότητα αυτή ασκείται, ενόψει και όσων ορίζει το άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος, με κριτήριο την επάρκεια των ουσιαστικών προσόντων των εκπαιδευτικών και τη συνάφειά τους με το αντικείμενο του ανατιθέμενου μαθήματος, όπως αυτές προκύπτουν από το περιεχόμενο των ακαδημαϊκών σπουδών τους 16. Επειδή, ενόψει των εκτιθέμενων στις δύο προηγούμενες σκέψεις, το Δικαστήριο κρίνει ότι η διάταξη της 85980/Δ2/3.7.2020 απόφασης της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων κατά το μέρος με το οποίο προβλέπεται ότι οι εκπαιδευτικοί του πρώην κλάδου ΠΕ 15 Οικιακής Οικονομίας δύνανται, από το σχολικό έτος 2020-2021, να διδάσκουν με δεύτερη ανάθεση το μάθημα «Γεωλογία - Γεωγραφία» στο Γυμνάσιο, δεν εκδόθηκε κατά πρόδηλη παραγνώριση των κριτηρίων των εξουσιοδοτικών διατάξεων των άρθρων 7 παρ. 2 του ν. 2817/2000 και 42 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4186/2013, όπως η τελευταία διάταξη συμπληρώθηκε με τα άρθρα 45 παρ. 8 του ν. 4264/2014 και 39 παρ. 4 περ. α' του ν. 4403/2016, ούτε κατά παράβαση του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος. Συνεπώς, οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλονται τα αντίθετα, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Εξάλλου, ο ειδικότερος λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι είναι μη νόμιμη η ανωτέρω διάταξη μετά την τροποποίηση του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, το οποίο μετονομάστηκε σε «Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης» το έτος 2020, είναι απορριπτέος, διότι προβάλλεται το πρώτον με το

	προαναφερθέν από 2.3.2020 υπόμνημα. Τέλος, ο λόγος με τον οποίο προβάλλεται ότι παραβιάζεται το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος διότι με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, σε συνδυασμό με πάγια πρακτική του Υπουργείου Παιδείας οι κενές θέσεις εκπαιδευτικών στο μάθημα Γεωγραφία - Γεωλογία του Γυμνασίου να καλύπτονται από εκπαιδευτικούς κλάδων άλλων πλην του κλάδου ΠΕ 04.05 Γεωλόγων προκειμένου να συμπληρώνεται το ωρολόγιο πρόγραμμά τους, θίγεται η επαγγελματική ελευθερία των αιτούντων, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Τούτο, διότι η διάταξη της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης με την οποία επιτρέπεται η δεύτερη ανάθεση σε εκπαιδευτικούς του πρώην κλάδου ΠΕ 15, προβλέπεται σαφώς στη νομοθεσία, εξυπηρετεί λόγο δημόσιου συμφέροντος -την κάλυψη των κενών θέσεων εκπαιδευτικών στη δημόσια εκπαίδευση- και δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι δεν είναι προδήλως απρόσφορη για την επίτευξη του σκοπού αυτού ούτε προδήλως μη αναγκαία, ούτε προδήλως υπερακοντίζει τον σκοπό αυτό σε βάρος των δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών του κλάδου ΠΕ 04.05 Γεωλόγων, ενόψει της σημασίας του εν λόγω σκοπού για την καλή λειτουργία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος.
20.	ΣτΕ 1643/2023 = 2. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η ακύρωση: α) της Φ.337/2/212535/Σ.479/Αρ. Εγκ. 4/20.1.2023 απόφασης του Υπουργού Εθνικής Άμυνας (ορθή επανάληψη), με την οποία προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την εισαγωγή και κατάταξη σπουδαστών, μεταξύ άλλων, στα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τις Ανώτερες Στρατιωτικές Σχολές Υπαξιωματικών κατά το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024, β) της 6000/2/7250-ριδ' /3.2.2023 απόφασης του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, με την οποία προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την κατάταξη ιδιωτών στην Ελληνική Αστυνομία και εισαγωγή τους στις Σχολές Αξιωματικών και Αστυφυλάκων της Ελληνικής Αστυνομίας κατά το ίδιο ακαδημαϊκό έτος, γ) της 12407 οικ. Φ.300.2/6.3.2023 απόφασης του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος[τα οποία] προβλέπουν ότι οι υποψήφιοι πρέπει να πληρούν τις προβλεπόμενες στο π.δ. 11/2014 απαιτήσεις σωματικής και ψυχικής υγείας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η απαίτηση να μην πάσχουν από μαθησιακές δυσκολίες με έναρξη στην παιδική ηλικία, όπως δυσλεξία. Περαιτέρω, και στις δυο αυτές σχολές η εισαγωγή των σπουδαστών γίνεται με το σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων. Όμως, οι δύο πιο πάνω σχολές δεν έχουν ως κύρια αποστολή την παροχή γενικής ανώτερης εκπαίδευσης, όπως τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος, αλλά η μεν Σχολή Μόνιμων Υπαξιωματικών της Αεροπορίας έχει ως σκοπό να παρέχει στην Πολεμική Αεροπορία μόνιμους υπαξιωματικούς με άρτια στρατιωτική αγωγή και επαγγελματική κατάρτιση (άρθρα 1 του ν. 4407/2016 και 2 του π.δ. 45/2017), η δε Σχολή Αστυφυλάκων να προετοιμάσει ικανούς αστυνομικούς και ανακριτικούς υπαλλήλους με άρτια επαγγελματική κατάρτιση και κατάλληλη εκπαίδευση (άρθρο 1 παρ. 1 του π.δ. 352/1995). Εξάλλου, οι σπουδαστές που εισέρχονται στις πιο πάνω σχολές, τόσο σε αυτές που χαρακτηρίζονται από τον νόμο ως σχολές ανώτατης εκπαίδευσης όσο και αυτές που χαρακτηρίζονται ως σχολές ανώτερης εκπαίδευσης, αποτελούν τμήμα του στρατιωτικού, αστυνομικού, πυροσβεστικού, αντίστοιχα, προσωπικού, υποκείμενοι σε ιδιαίτερη ιεραρχία και ειδικούς κανόνες πειθαρχίας. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, από την άποψη του σκοπού και του περιεχομένου της παρεχόμενης εκπαίδευσης, της οργάνωσης των σπουδών και των υποχρεώσεων των σπουδαστών που εισάγονται σε αυτές, οι μεν Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, Σχολή Αξιωματικών της

	Ελληνικής Αστυνομίας και Σχολές Αξιωματικών και Πυροσβεστών της Πυροσβεστικής Ακαδημίας τελούν προδήλως υπό διαφορετικές συνθήκες σε σχέση με τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του άρθρου 16 παρ. 5 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 387/2016 Ολ., 1932/2018 7μ., 1326/2022, 1223/2010, ΠΕ 64/2021, 228/2019), οι δε Σχολές Μόνιμων Υπαξιωματικών της Αεροπορίας και Αστυφυλάκων τελούν προδήλως υπό διαφορετικές συνθήκες σε σχέση με τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 1933/2018 7μ.). υπό προδήλως διαφορετικές συνθήκες σε σχέση με τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα του άρθρου 16 παρ. 7 του Συντάγματος τελούν και η Σχολή Μόνιμων Υπαξιωματικών της Αεροπορίας και η Σχολή Αστυφυλάκων, οι οποίες επίσης αποτελούν παραγωγικές σχολές, που δεν έχουν ως κύρια αποστολή την παροχή γενικής ανώτερης εκπαίδευσης. Περαιτέρω, η μη πρόβλεψη ως ηπιότερου μέτρου, αντί του αποκλεισμού των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες με έναρξη στην παιδική ηλικία από την εισαγωγή στις πιο πάνω παραγωγικές σχολές των ενόπλων δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος, της απασχόλησης των ατόμων αυτών σε συγκεκριμένες θέσεις στα σώματα αυτά, συνδεδεμένες με την άσκηση καθηκόντων που δεν επηρεάζονται από τις μαθησιακές τους δυσκολίες, δεν συνιστά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, δεδομένου ότι η επιλογή μιας τέτοιας λύσης θα αντέκειτο στον κανόνα της κατάταξης του αστυνομικού και του πυροσβεστικού προσωπικού, που αποφοιτά από τις παραγωγικές σχολές, ως προσωπικού γενικών καθηκόντων, καθώς και στην απαίτηση, που πρέπει να πληρούν τα μόνιμα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, για ανταπόκριση στα καθήκοντα που συνεπάγεται η τοποθέτησή τους σε οιαδήποτε θέση του βαθμού τους και του όπλου, σώματος ή ειδικότητας, στην οποία ανήκουν. Συνεπώς, ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός των αιτούντων είναι απορριπτέος. Περαιτέρω, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ηπιότερα μέτρα «η ... διενέργεια εξετάσεων για την εισαγωγή [στις επίμαχες σχολές] ή κατά τη διάρκεια της θητείας» ή «εναλλακτικές μέθοδοι εκπαίδευσης», που να επιτρέπουν στα άτομα με ειδικές μαθησιακές ανάγκες να αντεπεξέλθουν, όπως προβάλλουν οι αιτούντες με το δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης, αλλά ούτε και η διενέργεια ειδικής εξέτασης πριν από την εισαγωγή στις επίμαχες σχολές ώστε να διαπιστωθεί η δυνατότητα ή μη ανταπόκρισης των ατόμων που πάσχουν από δυσλεξία στις συνθήκες του κάθε σώματος, όπως προβάλλουν οι αιτούντες με το κατατεθέν μετά τη συζήτηση της υπόθεσης υπόμνημά τους. Και τούτο διότι, ανεξαρτήτως του ότι είναι απαράδεκτα τα προβαλλόμενα το πρώτον με το εν λόγω υπόμνημα, η μη επιλογή από τον νομοθέτη των «ηπιότερων μέτρων» για τη διενέργεια των εισαγωγικών εξετάσεων ή «εναλλακτικών μεθόδων» εκπαίδευσης δεν παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι, σε περίπτωση που υιοθετούντο τα μέτρα αυτά από τον νομοθέτη, δε θα ικανοποιείτο εξίσου με το επίδικο μέτρο του αποκλεισμού της εισόδου στις προμνησθείσες παραγωγικές σχολές ο θεμιτός κατά τα προαναφερθέντα σκοπός της μη στελεχώσεως των εν θέματι σωμάτων από όσους δεν έχουν την κατάλληλη σωματική ικανότητα (όπως στην περίπτωση μαθησιακής δυσκολίας με έναρξη στην παιδική ηλικία) για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις ειδικές συνθήκες και απαιτήσεις της αποστολής τους.
21.	ΣτΕ ΟΛ 1537/2023 (Ν 3900/2010) Πρότυπη δίκη = Το άρθρο 34 παρ. 8 του Ν 2725/1999, μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 75 παρ. 6 του Ν 4589/2019, δεν αντίκειται στις συνταγματικές αρχές της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 Συντ.), της αξιοκρατίας και της σταδιοδρομίας εκάστου κατά λόγο της προσωπικής του αξίας (άρθρο 5 παρ. 1 Συντ.), καθώς και της ορθολογικής οργάνωσης της παρεχόμενης εκπαίδευσης (άρθρο 16 Συντ.), σε συνδυασμό και με τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας μέτρου/σκοπού. Οι πανελλήνιοι αγώνες όλων των κατηγοριών δεν

	αποτελούν αγώνες ήσσονος σημασίας. Άνευ εννόμου συμφέροντος προβάλλεται ο λόγος ακυρώσεως ότι η πριμοδότηση των διακριθέντων αθλητών σε πανελλήνιους μαθητικούς/σχολικούς αγώνες αντίκειται στις ως άνω συνταγματικές διατάξεις. Όλα τα λοιπά προδικαστικά ερωτήματα απαραδέκτως υποβλήθηκαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επιλύει, κατά το αιτιολογικό, το τεθέν με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα ζήτημα. Απέχει της απαντήσεως στα λοιπά προδικαστικά ερωτήματα.
22.	1534, 1535, 1536/2023 = 2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η εν μέρει ακύρωση της 106646/ΓΔ4/2.9.2022 κοινής αποφάσεως της Υπουργού και της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Τροποποίηση της υπό στοιχεία 79942/ΓΔ4/21.5.2019 υπουργικής απόφασης “Εγγραφές, μετεγγραφές, φοίτηση και θέματα οργάνωσης της σχολικής ζωής στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης” (Β’ 2005)» (Β’ 4644/2.9.2022). Ειδικότερα, ζητείται η ακύρωση της διατάξεως της παραγράφου 3 του άρθρου 25 της προαναφερόμενης 79942/ΓΔ4/21.5.2019 υπουργικής αποφάσεως, όπως αυτή τροποποιείται με την προσβαλλόμενη, κατά το μέρος που αφορά στο περιεχόμενο της αιτήσεως που πρέπει να υποβάλλεται για την απαλλαγή των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών. Εξάλλου, η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος, η οποία αναγορεύει την παιδεία ως βασική αποστολή του Κράτους, συγκαταλέγει μεταξύ των σκοπών της την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως των Ελλήνων. Η έννοια της «εθνικής» και της «θρησκευτικής» συνειδήσεως κατά την εν λόγω συνταγματική διάταξη, είναι, ενόψει και της χρήσεως οριστικού άρθρου, συγκεκριμένη και δεν αφορά σε οποιοδήποτε έθνος και σε οποιοδήποτε θρήσκευμα. Ειδικότερα, ως ανάπτυξη της «εθνικής» συνειδήσεως νοείται ευλόγως, εφ’ όσον το ελληνικό Κράτος ιδρύθηκε και υπάρχει ως εθνικό Κράτος, η ανάπτυξη της ελληνικής -και όχι άλλης- εθνικής συνειδήσεως, ως ανάπτυξη δε της «θρησκευτικής» συνειδήσεως νοείται, για την πλειοψηφία, βεβαίως, των Ελλήνων πολιτών που ασπάζονται το δόγμα αυτό, η ανάπτυξη ορθόδοξης χριστιανικής συνειδήσεως, ενόψει του ότι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού, χαρακτηριζόμενη ως «επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα», αναγνωρίζεται από τον συνταγματικό νομοθέτη, όπως προεκτέθηκε, ως η θρησκεία της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού. Περαιτέρω, η διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών, που πρέπει να περιλαμβάνει οπωσδήποτε, με σαφήνεια και πληρότητα, τα δόγματα, τις ηθικές αξίες και τις παραδόσεις της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού, είναι συμβατή με την, καθιερούμενη στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 13 του Συντάγματος, απαραβίαστη θρησκευτική ελευθερία, διότι δεν συνιστά επιβολή πίστεως προς την επικρατούσα θρησκεία, αφού το μάθημα αυτό, μέσω του οποίου πραγματώνεται ως σκοπός της παιδείας η «ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης» υπό το προεκτεθέν κατά τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος περιεχόμενο (ήτοι η ανάπτυξη ορθόδοξης χριστιανικής συνειδήσεως), απευθύνεται αποκλειστικά, ως εκ του ανωτέρω περιεχομένου του, στους μαθητές που ασπάζονται το ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα και όχι στους ετερόδοξους, αλλόθρησκους ή άθεους μαθητές.
23.	ΣτΕ 1288/2023 = 2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της 88602/ Ε1/21.7.2021 απόφασης της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β’ 3204) με τίτλο: «Καθορισμός κατά κλάδο και ειδικότητα ή ειδίκευση του αριθμού των κενών θέσεων που θα καλυφθούν με τον διορισμό μόνιμων εκπαιδευτικών, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ε’ του ν.

	4589/2019 (Α' 13) στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχολικού έτους 2020-2021», καθ' ο μέρος με την απόφαση αυτή ο κανονιστικός νομοθέτης παρέλειψε να καθορίσει στον κλάδο ΠΕ04 Φυσικών Επιστημών και στην ειδικότητα Φυσικών (ΠΕ04.01.) περισσότερες οργανικές θέσεις απ' αυτές που καθορίστηκαν με την προσβαλλόμενη απόφαση (87 θέσεις), σε σχέση και με τις καθορισθείσες με την ίδια απόφαση οργανικές θέσεις σε άλλες ειδικότητες του ίδιου κλάδου [για τους Χημικούς (ΠΕ04.02) 305 θέσεις, για τους Βιολόγους (ΠΕ04.04) 424 θέσεις και για τους Γεωλόγους (ΠΕ04.05) 87 θέσεις]. 12. Εξ άλλου, δεν μπορεί να συναχθεί από τις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας (άρθρα 4 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος) υποχρέωση του κανονιστικού νομοθέτη να προβλέψει την ισομερή ή αναλογική μεταξύ των ειδικοτήτων αυτών κάλυψη νέων θέσεων μέσω διορισμών, και δη ανεξαρτήτως της ύπαρξης ή μη κενών θέσεων σε καθεμία από τις ειδικότητες αυτές, διότι τούτο θα αντέβαινε στην αρχή της ορθολογικής οργάνωσης της Διοίκησης που απορρέει από το άρθρο 103 του Συντάγματος και στην κατά το άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος υποχρέωση του Κράτους να παρέχει παιδεία που αποσκοπεί στην ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων. Αντιθέτως, η κανονιστική διοίκηση κινείται εντός των ορίων που θέτουν οι συνταγματικές αυτές διατάξεις, όταν, προκειμένου να καταλήξει αν υφίσταται οργανικό κενό σε συγκεκριμένη ειδικότητα, το οποίο δύναται να καλυφθεί μέσω διορισμού, έχει προηγουμένως εξαντλήσει τη δυνατότητα κάλυψής του από το μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό που ήδη υπηρετεί στη δημόσια διοίκηση με τα μέσα που παρέχει η υφιστάμενη νομοθεσία, δηλαδή μέσω της κινητικότητας του μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού (μεταθέσεις - μετατάξεις), της διευθέτησης του πλεονάζοντος προσωπικού (υπεραρίθμων εκπαιδευτικών) και της αξιοποίησης της δυνατότητας διδασκαλίας μαθημάτων από εκπαιδευτικούς άλλης ειδικότητας σε δεύτερη ανάθεση (δυνατότητας που παρέχεται ιδιαιτέρως για τα μαθήματα που διδάσκονται από εκπαιδευτικούς του κλάδου ΠΕ04.) ή από εκπαιδευτικούς με δεύτερη ειδικότητα (βλ. παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 3848/2010). [...]Ενόψει των ανωτέρω, αβασίμως προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη κανονιστική απόφαση αντίκειται στο άρθρο 16 του Συντάγματος καθώς και στις αρχές της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 Συντ.), της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), διότι μεταχειρίζεται τους ΠΕ04.01 Φυσικούς με δυσμενέστερο τρόπο σε σχέση με τις άλλες ειδικότητες του αυτού κλάδου, στις οποίες οι κενές θέσεις που καθορίστηκαν ήταν είτε οι ίδιες με αυτές των ΠΕ04.01 Φυσικών (όπως για τους ΠΕ04.05 Γεωλόγους για τους οποίους διατέθηκαν 87 θέσεις), είτε περισσότερες (όπως για τους ΠΕ04.02 Χημικούς και τους ΠΕ04.04 Βιολόγους, για τους οποίους διατέθηκαν αντιστοίχως 305 και 424 θέσεις), παρά το ότι το μάθημα της φυσικής διδάσκεται στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο περισσότερες ώρες από τα άλλα μαθήματα του κλάδου Φυσικών Επιστημών (χημεία, βιολογία, γεωγραφία και γεωλογία) και παρά το ότι οι αποχωρήσεις των ΠΕ04.01. Φυσικών ήταν πολύ περισσότερες την τελευταία δεκαετία σε σχέση με τις αποχωρήσεις των λοιπών ειδικοτήτων του κλάδου αυτού.
24.	ΣτΕ 1110/2023 = Ακύρωση διαχειριστικής μελέτης. Το Πεδίο του Άρεως αποτελεί πάρκο με ιδιαίτερη περιβαλλοντική και ιστορική σημασία. Η μελέτη διαχείρισης για την προστασία και ανάδειξή του, η οποία προβλέπει ειδικές χρήσεις γης σε πολλά από τα τμήματά του δεν υποβλήθηκε σε περιβαλλοντικό προέλεγχο για την υποβολή σε στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση, ούτε σε διαδικασία προκαταρκτικού ελέγχου (screening), προκειμένου να υπαχθεί σε περιβαλλοντική αδειοδότηση ως προβλέπουσα έργο ανάπλασης σημαντικού άλσους.

	18. Η δε ιδιότητα του Πεδίου Άρεως ως κοινοχρήστου άλσους προσδόθηκε σε αυτό με ειδικές νομοθετικές διατάξεις και για τον λόγο αυτόν μπορεί να αφαιρεθεί μόνο δια νόμου. Ενόψει, όμως, της κατά τα ανωτέρω έννοιας του άρθρου 1 παρ. 2 του ν.δ. 917/1971 το οποίο ανέχεται, κατ' εξαίρεσιν, τη λειτουργία δημοσίων θεαμάτων εντός κοινοχρήστων εκτάσεων, εφόσον εξυπηρετείται και δεν αναιρείται η κοινή χρήση και δεν μεταβάλλεται η κατά τον προορισμό της κοινόχρηστης εκτάσεως χρήση αυτής, δεν υφίσταται περίπτωση αντιθέσεως του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος προς την ειδική περί Πεδίου Άρεως νομοθεσία ή κατ'εξουσιοδότησης αυτής επί του ν. δ/τος. Χάριν δε της Τέχνης (άρθρο 16 παρ. 1 Συντ.) δεν είναι συνταγματικώς ανεκτές οι επεμβάσεις στα άλση. Όσον αφορά το κέντρο διασκέδασης «Άλσος», ισχύει η 102/24.7.1971 ΠΥΣ, η οποία επέτρεψε, κατ' εξαίρεσιν, «την επ' αόριστον άνευ χρονικού περιορισμού λειτουργίαν του», σε κάθε δε περίπτωση η λειτουργία του δικαιολογείται πλήρως εκ του γεγονότος ότι οι εγκαταστάσεις του, όπως προέκυπτε από τα στοιχεία του φακέλου, ούτε μεταβολή του προορισμού του Πεδίου του Άρεως, ως χώρου με δασικό χαρακτήρα που απολαμβάνει ανάλογης προστασίας, επιφέρει (δοθέντος ότι τούτο διαμορφώθηκε κατά την αρχική δημιουργία του Άλσους, προοριζόμενο έκτοτε ως κυλικείο, εστιατόριο και κέντρο αναψυχής και διασκέδασης προς εξυπηρέτηση του κοινού), ούτε παρακωλύει ή αναιρεί την κοινή χρήση (δοθέντος ότι η προσπέλαση σε αυτό κάθε προσώπου είναι «εκ τριών κατευθύνσεων απεριορίστως ελευθέρα»). Αντιθέτως, οι εγκαταστάσεις του GREEN PARK που έγιναν σε χρόνο μεταγενέστερο της διαμορφώσεως του κοινοχρήστου Πεδίου του Άρεως προκάλεσαν ουσιώδη μεταβολή του προορισμού του καταλαμβανομένου από αυτές χώρου και αναιρούν την κοινή χρήση, καθώς παρεμποδίζουν την άνετη προσπέλαση στο Πεδίο του Άρεως με κατασκευασθέν κλειστό περίφραγμα. Για την απόδοση στην κοινή χρήση κρίθηκε απαραίτητη η απομάκρυνση της περιφράξεως, ενώ για την αποκατάσταση του προορισμού του κρίθηκε απαραίτητη η δασοφυτεύση του αποψιλωθέντος για τη δημιουργία και επέκταση του Κέντρου χώρου. Από τα στοιχεία δε του φακέλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι όσον αφορά τα δύο, εντός του Πεδίου του Άρεως κατά τη θερινή περίοδο προσκαίρως λειτουργούντα και δημιουργηθέντα από ετών, θέατρα, που καταλαμβάνουν, με τις εγκαταστάσεις τους, όχι ακάλυπτους χώρους, προοριζόμενους για θεατρική παράσταση ή διαμορφωθέντες χωρίς βλάβη της δασικής βλάστησης, αλλά και τμήματα με δασική βλάστηση, αυτά προκαλούν ανεπίτρεπτη μεταβολή του προορισμού της εκτάσεως του Πεδίου του Άρεως και, ως εκ τούτου, μεταβολή της κατά προορισμόν χρήσεως αυτού από το κοινό ως Άλσους. Επομένως, η αίτηση ακυρώσεως, καθ' ο μιν μέρος στρεφόταν κατά της παρατάσεως της λειτουργίας του κέντρου διασκέδασης «Άλσος» απορρίφθηκε, ενώ καθ' ο μέρος στρεφόταν κατά της παρατάσεως της λειτουργίας του GREEN PARK και των δύο θερινών θεάτρων έγινε δεκτή
25.	ΣτΕ 991/2023 = Η υπόθεση αφορά αίτηση ακυρώσεως εκπαιδευτικού με την οποία ζητούσε την ακύρωση υπουργικής απόφασης που προέβλεπε τη μεταφορά οργανικών θέσεων μόνιμων εκπαιδευτικών από τα Γενικά Εκκλησιαστικά Λύκεια – Γυμνάσια στη γενική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η μεταφορά των οργανικών θέσεων πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ν. 4823/2021, ο οποίος εισήγαγε νέο πάγιο σύστημα επιλογής εκπαιδευτικών για τα εκκλησιαστικά σχολεία. Οι βασικοί άξονες της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν: Στελέχωση των εκκλησιαστικών σχολείων με εκπαιδευτικούς της γενικής εκπαίδευσης, οι οποίοι έχουν τουλάχιστον πενταετή προϋπηρεσία. Διαδικασία επιλογής μέσω δημόσιας προκήρυξης και αξιολόγηση βάσει μοριοδοτούμενων κριτηρίων, περιλαμβανομένης προφορικής συνέντευξης. Τοποθέτηση εκπαιδευτικών με τετραετή θητεία, ανανεώσιμη έως 12 έτη. Αξιολόγηση των νεοεισερχόμενων εκπαιδευτικών κατά το πρώτο έτος

θητείας τους. Για την υλοποίηση του νέου συστήματος, οι οργανικές θέσεις των υφιστάμενων εκπαιδευτικών των εκκλησιαστικών σχολείων μεταφέρθηκαν στη γενική εκπαίδευση (δευτεροβάθμια ή, για τους κοινών κλάδων και ειδικοτήτων, στην πρωτοβάθμια). Η μεταφορά πραγματοποιήθηκε βάσει υπηρεσιακών αναγκών των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης της περιοχής όπου εδρεύουν τα εκκλησιαστικά σχολεία, όπως ορίζει το άρθρο 237 του ν. 4823/2021. Η αιτούσα ισχυρίστηκε ότι η μεταφορά των θέσεων τους έγινε αυθαίρετα, χωρίς αξιολόγηση και χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκκλησιαστικών σχολείων και η εξειδίκευση των εκπαιδευτικών τους. Το ΣτΕ απέρριψε όλους τους ισχυρισμούς της αιτούσας, κρίνοντας ότι η μεταφορά των οργανικών θέσεων εντάσσεται σε γενικό σχεδιασμό για τη βελτίωση της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης και δεν είναι αυθαίρετη. Οι υπηρεσιακές ανάγκες εκτιμήθηκαν πριν από την έκδοση της υπουργικής απόφασης, όπως αποδεικνύεται από έγγραφα της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. Η ρύθμιση είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, καθώς εφαρμόζεται γενικά και αντικειμενικά, χωρίς διάκριση μεταξύ εκπαιδευτικών. Οι μεταφερόμενοι εκπαιδευτικοί διατηρούν το καθεστώς της μονιμότητας και τοποθετούνται σε αντίστοιχες θέσεις στη γενική εκπαίδευση, χωρίς ουσιώδη υποβάθμιση των καθηκόντων τους. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μεταρρύθμιση δεν παραβιάζει την αρχή της αξιοκρατίας, αφού η νέα διαδικασία επιλογής εκπαιδευτικών για τα εκκλησιαστικά σχολεία βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια. Η μεταφορά έγινε με νόμιμα κριτήρια υπηρεσιακών αναγκών και δεν απαιτούσε αρνητική αξιολόγηση των μεταφερόμενων εκπαιδευτικών. Ο αποκλεισμός των μεταφερόμενων εκπαιδευτικών από τη στελέχωση της εκκλησιαστικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι συνταγματικός, καθώς το νέο σύστημα προβλέπει την επιλογή αποκλειστικά από τη γενική εκπαίδευση. Το κριτήριο του χρόνου υπηρεσίας στην εκκλησιαστική εκπαίδευση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών στη γενική εκπαίδευση είναι αντικειμενικό και σύμφωνο με το Σύνταγμα. Η αιτούσα υποστήριξε ότι η μεταφορά της σε θέση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνιστά υποβάθμιση των καθηκόντων της, καθώς στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είχε μεγαλύτερη εξειδίκευση. Το ΣτΕ έκρινε ότι οι μεταφερόμενοι εκπαιδευτικοί παραμένουν στον ίδιο κλάδο και ειδικότητα, ενώ οι διαφοροποιήσεις μεταξύ πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. ωράριο) δεν συνιστούν υποβάθμιση. Το νέο σύστημα στελέχωσης των εκκλησιαστικών σχολείων είναι ανεξάρτητο από τις μεταφερόμενες θέσεις, επομένως οι εκπαιδευτικοί που μεταφέρθηκαν δεν έχουν έννομο συμφέρον να προσβάλλουν την επιλογή εκπαιδευτικών από τη γενική εκπαίδευση. Το ΣτΕ απέρριψε την αίτηση ακυρώσεως, κρίνοντας ότι η μεταφορά των οργανικών θέσεων των εκπαιδευτικών της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης στη γενική εκπαίδευση είναι συνταγματική και σύμφωνη με τις αρχές της ορθολογικής οργάνωσης, της ισότητας και της αξιοκρατίας.

14. Επειδή, με βάση όσα εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, ο νομοθέτης, κατ' ενάσκηση της ευρείας διακριτικής ευχέρειας, που του παρέχει το άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος ως προς την οργάνωση της παρεχόμενης παιδείας εντός του πλαισίου που καθορίζει το Σύνταγμα (βλ. ΣτΕ 1319/2019 Ολ. σκ. 11), προέβλεψε με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 127 του ν. 4823/2021 την επιλογή των εκπαιδευτικών που στελεχώνουν τα εκκλησιαστικά σχολεία από τη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και, περαιτέρω, με τις μεταβατικές διατάξεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 237 του ίδιου νόμου, προς υλοποίηση του νέου πάγιου συστήματος επιλογής των εκπαιδευτικών των εκκλησιαστικών σχολείων που περιγράφηκε πιο πάνω, τη μεταφορά του συνόλου των οργανικών θέσεων των μόνιμων εκπαιδευτικών των Γενικών Εκκλησιαστικών Λυκείων

	– Γυμνάσιων και Γενικών Εκκλησιαστικών Λυκείων στη γενική εκπαίδευση (δευτεροβάθμια και, όσον αφορά τις θέσεις των κοινών κλάδων και ειδικοτήτων, στη δευτεροβάθμια ή πρωτοβάθμια). Εξάλλου, για την επιλογή της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης (πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας), προς την οποία θα γίνει η μεταφορά των οργανικών θέσεων των μόνιμων εκπαιδευτικών των κοινών κλάδων και ειδικοτήτων των Γενικών Εκκλησιαστικών Λυκείων – Γυμνάσιων και Γενικών Εκκλησιαστικών Λυκείων εκτιμώνται, όπως προαναφέρθηκε, κατά την έννοια του άρθρου 237 παρ. 2 και 3 του ν. 4823/2021, πριν από την έκδοση της υπουργικής απόφασης για τη μεταφορά των θέσεων αυτών, οι υπηρεσιακές ανάγκες.
26.	ΣτΕ 545/2023 (7μ) = Μη αντικείμενη η θέσπιση Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής – Μη παραβίαση αρχών ισότητας και αξιοκρατίας. Η επίμαχη ρύθμιση του άρθρου 4B του Ν 4186/2013, με την οποία ορίζεται ως επιπλέον προϋπόθεση για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (πέραν του συνόλου των μορίων που συγκεντρώνει ο υποψήφιος στα τέσσερα πανελλαδικά εξεταζόμενα μαθήματα του οικείου επιστημονικού πεδίου), η επίτευξη βαθμολογικής επίδοσης ίσης ή μεγαλύτερης της ΕΒΕ ανά σχολή, τμήμα ή εισαγωγική κατεύθυνση, δεν αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 16 του Συντάγματος ούτε στις απορρέουσες από τις διατάξεις αυτές αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας κατά την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τούτο διότι, η ΕΒΕ διαμορφώνεται κατ' αρχήν με κριτήρια ακαδημαϊκά, αντικειμενικά και συναφή με τις πανελλαδικές εξετάσεις, καθόσον ορίζεται ενιαία, προκύπτει δε από τον μέσο όρο των μέσων όρων των βαθμολογικών επιδόσεων των υποψηφίων στα τέσσερα πανελλαδικά μαθήματα ανά επιστημονικό πεδίο, ο οποίος πολλαπλασιάζεται με συντελεστή που καθορίζεται από τα ιδρύματα εισαγωγής με απόφαση της Συγκλήτου κατόπιν πρότασης της σχολής, του τμήματος ή της κατεύθυνσης, εντός του πλαισίου ελάχιστης και μέγιστης τιμής, οι οποίες καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Δεν υφίσταται δε αντίθεση προς τις ως άνω συνταγματικές διατάξεις, και αν ακόμη με το επίδικο σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μειώνονται οι πιθανότητες επιτυχίας των υποψηφίων σε σχέση με το σύστημα εισαγωγής που ίσχυε τα προηγούμενα έτη (πρβλ ΣτΕ 2811/2002 σκ.6). Κατόπιν τούτου οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Συναφώς, απορριπτέος είναι ο ισχυρισμός του αιτούντος ότι παραβιάζει την αρχή της αξιοκρατίας η διαμόρφωση της ΕΒΕ με βάση το μέσο όρο των επιδόσεων όλων των υποψηφίων, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ των υποψηφίων που στοχεύουν σε σχολές όπου συνήθως απαιτείται υψηλή βαθμολογία και αυτών που στοχεύουν σε σχολές με χαμηλή βάση. Τούτο διότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 4Γ του Ν 4186/2013, οι υποψήφιοι που συμμετέχουν στις πανελλαδικές εξετάσεις συμπληρώνουν το μηχανογραφικό δελτίο «πρώτης φάσης», στο οποίο επιλέγουν ορισμένο αριθμό σχολών, τμημάτων ή εισαγωγικών κατευθύνσεων από συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο, μετά την ολοκλήρωση των εξετάσεων και τη γνωστοποίηση των βαθμών της τελικής τους επίδοσης στα πανελλαδικά εξεταζόμενα μαθήματα. Επομένως, οι υποψήφιοι με τη συμμετοχή τους στις πανελλαδικές εξετάσεις αποβλέπουν στην επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής βαθμολογίας, η οποία, ακολούθως, τους εξασφαλίζει την εισαγωγή στη σχολή ή στο τμήμα της επιλογής τους. Εξάλλου, ενόψει έγιναν δεκτά ανωτέρω, οι διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος και η συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αξιοκρατίας επιβάλλουν στο νομοθέτη να οργανώσει σύστημα εισαγωγής στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα με επιλογή των υποψηφίων εκείνων, οι οποίοι έχουν τα αναγκαία εφόδια για την ενεργό παρακολούθηση της διδασκαλίας που παρέχεται στα ιδρύματα αυτά, η εύρυθμη λειτουργία των οποίων μόνο υπό τον όρο αυτόν είναι δυνατή.

27.	ΣτΕ 407, 408, 409/2023 = ο κοινός νομοθέτης δεν εκωλύετο, μεταβάλλοντας τις αντιλήψεις του για το ζήτημα της στελεχώσεως της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως και επιδιώκοντας να ενισχύσει την αξιοκρατική πρόσβαση των απασχολουμένων σ' αυτήν, ώστε να εκπληρώσει με τον, κατά την εκτίμησή του, λυσιτελέστερο τρόπο την εκ του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος αποστολή του προς παροχή παιδείας υψηλού επιπέδου, να εισαγάγει με τις επίμαχες διατάξεις του ν. 4589/2019 πάγιο εφεξής σύστημα επιλογής των εκπαιδευτικών που θα στελεχώνουν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το οποίο στηρίζεται, κατά κύριο λόγο, σε αξιοκρατικά κριτήρια, λαμβανομένων υπ' όψιν επικουρικής και κοινωνικών κριτηρίων, στα οποία περιλαμβάνεται και ο αριθμός τέκνων των υποψηφίων. Εξ άλλου, από καμία συνταγματική διάταξη ή αρχή δεν επιβάλλεται η υιοθέτηση ή η διατήρηση ρυθμίσεων ευνοϊκότερων για τους πολύτεκνους ούτε η αντιμετώπιση των πολυτέκνων ως ιδιαίτερης κατηγορίας κατά τη στελέχωση της δημόσιας υπηρεσίας -όπως εν προκειμένω όπου δεν πρόκειται απλώς για την χορήγηση παροχών προς ενίσχυση των πολύτεκνων οικογενειών- ιδίως δε στον ευαίσθητο και απαιτητικό τομέα της δημόσιας εκπαιδεύσεως. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η διάταξη του άρθρου 57 του ν. 4589/2019 είναι αντίθετη με το άρθρο 21 παρ. 2 του Συντάγματος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος
28.	ΣτΕ 399/2023 = 11. Επειδή, προβάλλεται ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων έχουν εκδοθεί κατά παράβαση του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος, στο μέτρο που με τα προσβαλλόμενα ωρολόγια προγράμματα δεν διδάσκονται στο Λύκειο σε επαρκή βαθμό οικονομικά μαθήματα, ώστε να μην επιτυγχάνεται, τελικά, ο συνταγματικός σκοπός της διαμόρφωσης ελεύθερων και υπεύθυνων, ενεργών πολιτών. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι με τις δύο πρώτες προσβαλλόμενες πράξεις δεν προβλέφθηκε η διδασκαλία αμιγώς οικονομικών μαθημάτων στη γενική παιδεία της Α' και Β' τάξης του Λυκείου, όπως υπήρχε και στο παρελθόν, ώστε να έρχονται όλοι οι μαθητές σε επαφή, ήδη από τα μαθητικά τους χρόνια, με την οικονομική επιστήμη και της αρχές της, μη δυνάμενοι ως εκ τούτου, να αποτελέσουν παραγωγικά μέλη της κοινωνίας ως ενεργοί (οικονομικά) πολίτες· αντίθετα, το μόνο οικονομικό μάθημα που παρέχεται είναι αυτό της «Οικονομίας» στη Γ' τάξη του Λυκείου και μόνο στην ομάδα προσανατολισμού σπουδών οικονομίας και πληροφορικής. Συνεπώς, με το νέο ωρολόγιο πρόγραμμα δεν παρέχεται ικανός αριθμός ωρών διδασκαλίας μαθημάτων που να εξυπηρετούν τους ως άνω συνταγματικούς σκοπούς κατά παράβαση του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος. Εξάλλου, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην έβδομη σκέψη, μεταξύ των σκοπών της παιδείας, η οποία αναγορεύεται από το άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος σε βασική αποστολή του Κράτους, συγκαταλέγεται και η διάπλαση των Ελλήνων σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, σκοπός στενά συνυφασμένος με το φιλελεύθερο και δημοκρατικό πολίτευμα, που καθιερώνει το Σύνταγμα, και πρέπει να εξυπηρετείται από τη συνολική οργάνωση της εκπαίδευσης. Ο νομοθέτης με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 4186/2013, εξειδικεύοντας τους επιδιωκόμενους βάσει της παρ. 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος από την παιδεία σκοπούς, καθόρισε ως σκοπούς του Γενικού Λυκείου, μεταξύ άλλων, την προετοιμασία των νέων για την κοινωνία των Ευρωπαίων πολιτών (εδάφιο γ), τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφορετικότητας και της πολιτισμικής ετερότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας (εδάφιο δ), την ενδυνάμωση των αξιών της

ελευθερίας, της δημοκρατίας, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης καθώς και τη διαμόρφωση συνείδησης ενεργού πολίτη (εδάφιο ε) και συμπεριέλαβε αμιγώς το μάθημα της «Οικονομίας» στα πανελληνίως εξεταζόμενα μαθήματα για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι διατάξεις όμως του άρθρου 16 του Συντάγματος, κατά τα παγίως κριθέντα (ΣτΕ 614/2004 7μ.), δεν επιβάλλουν καταρχήν την αναγωγή συγκεκριμένης επιστήμης σε αντικείμενο διδασκαλίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ούτε σε αντικείμενο αξιολόγησης για την πρόσβαση στις σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τούτο, διότι στον νομοθέτη και την κανονιστικώς δρώσα διοίκηση εναπόκειται αφενός η επιλογή, από το ευρύ πεδίο των επιστημών και των επιστημονικών γνώσεων, εκείνων οι οποίες θα καταστούν αντικείμενο διδασκαλίας στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αφετέρου η ρύθμιση του τρόπου διδασκαλίας και αξιολόγησης των μαθημάτων που διδάσκονται, ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος, δηλαδή η ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων πολιτών. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, ο λόγος με τον οποίο προβάλλεται ότι ο κανονιστικός νομοθέτης κατά παράβαση του άρθρου 16 παρ.2 του Συντάγματος δεν προβλέπει τη διδασκαλία αμιγώς οικονομικών μαθημάτων στη γενική παιδεία της Α΄ και Β΄ τάξης του Λυκείου είναι απορριπτέος ως αβάσιμος (πρβλ. ΣτΕ 614/2004 7μ.).

13. Επειδή, προβάλλεται περαιτέρω ότι κατά παράβαση του άρθρου 16 του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 αυτού, όπως οι εν λόγω διατάξεις έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο με την 686/2018 απόφαση (σκ. 8), τα νέα ωρολόγια προγράμματα δεν προβλέπουν τη δημιουργία ομάδας προσανατολισμού στη Β΄ τάξη του Λυκείου «Σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής» και, συνεπώς, με τις προσβαλλόμενες δεν εξασφαλίζεται η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση προσώπων κεκτημένων τα αναγκαία εφόδια για την ενεργό παρακολούθηση της διδασκαλίας στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, ούτε και η συνέχεια που η εκπαίδευση οφείλει να εμφανίζει μεταξύ των βαθμίδων της. Οι ανωτέρω ισχυρισμοί είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, διότι, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, από το άρθρο 16 του Συντάγματος δεν επιβάλλεται, καταρχήν, η αναγωγή συγκεκριμένης επιστήμης σε αντικείμενο διδασκαλίας στη δευτεροβάθμια και δη στη λυκειακή εκπαίδευση, καθώς το ζήτημα αυτό ανάγεται στην ευχέρεια του κανονιστικού νομοθέτη (πρβλ. ΣτΕ 614/2004 7μ.). Περαιτέρω, είναι απορριπτέοι και ως απαράδεκτοι, διότι, αναγόμενοι αποκλειστικά σε συμφέροντα των μαθητών, προβάλλονται από τους αιτούντες εκπαιδευτικούς εκ συμφέροντος τρίτου (πρβλ. ΣτΕ 199-200/2020, 3492/2015 7μ.).

17. Πλην, προκειμένου, να είναι εφικτός ο ακυρωτικός έλεγχος της τήρησης των ορίων της εξουσιοδοτικής διάταξης, και μάλιστα επί ζητημάτων, τα οποία δεν αφορούν απλώς την υποχρέωση διδασκαλίας ορισμένης επιστήμης ούτε συνάπτονται με τη διαδικασία εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αλλά αφορούν σε συνταγματικής τάξεως ζητήματα της ηθικής, πνευματικής, επαγγελματικής και φυσικής αγωγής των Ελλήνων και, ειδικότερα, στο ζήτημα της διάπλασης των μαθητών σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, πρέπει να περιλαμβάνονται μεταξύ των στοιχείων του φακέλου τα εκτιμηθέντα για τη λήψη της συγκεκριμένης απόφασης στοιχεία, από τα οποία να προκύπτει η προσφορότητα των νέων ωρολόγιων προγραμμάτων για την εξυπηρέτηση των σκοπών του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 4186/2013, στο οποίο εξειδικεύονται, όσον αφορά το Λύκειο, οι κατά το άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος σκοποί της παιδείας (πρβλ. ΣτΕ 2327-2328/2017 7μ., 1359/2013 παρ. σε 7μ.).

18. Ο σκοπός αυτός ικανοποιείται καταρχήν με τη διδασκαλία του μαθήματος της πολιτικής παιδείας, καθώς το μάθημα αυτό έχει ως σκοπό, όπως προκύπτει από το οικείο πρόγραμμα σπουδών [βλ. ενδεικτικώς 53243/Γ2/7.4.2014 απόφαση Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος Πολιτική Παιδεία (Οικονομία, Πολιτικοί Θεσμοί και Αρχές Δικαίου και Κοινωνιολογία) Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου και Επαγγελματικού Λυκείου» (Β΄932)] οι μαθητές να αποκτήσουν κοινωνική, οικονομική και πολιτική παιδεία, σύμφωνα και με ρητή συνταγματική επιταγή εκπορευόμενη από το άρθρο 16 παρ.2 του Συντάγματος, στους θεματικούς δε άξονες του μαθήματος αυτού εντάσσεται, όπως προκύπτει από την ως άνω υπουργική απόφαση, και η διδασκαλία του μαθήματος της «Οικονομίας». Συνάγεται λοιπόν ότι ο νομοθέτης έχει λάβει σχετική πρόνοια για την προαγωγή ενεργών και υπεύθυνων πολιτών, κατά τις αντίστοιχες επιταγές του άρθρου 16 παρ.2 του Συντάγματος, με την εισαγωγή καταρχήν στο ωρολόγιο πρόγραμμα του μαθήματος της πολιτικής παιδείας, στους θεματικούς άξονες του οποίου περιλαμβάνεται και η διδασκαλία της οικονομίας, ενώ εκ του Συντάγματος πάντως δεν εκπορεύεται αντίστοιχη υποχρέωση προς τον κανονιστικό νομοθέτη η οποία να επιτάσσει την συμπερίληψη της διδασκαλίας αμιγώς οικονομικών μαθημάτων στην Α΄ και Β΄ τάξη του Λυκείου, όπως αβασίμως προβάλλεται από τους αιτούντες. Υπό τα δεδομένα αυτά, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις κατά το μέρος που δεν συμπεριέλαβαν στο ωρολόγιο πρόγραμμα σπουδών της Α΄ και Β΄ Λυκείου τη διδασκαλία αμιγώς οικονομικών μαθημάτων, δεν έχουν τεθεί κατά πρόδηλη παραγνώριση των κριτηρίων της εξουσιοδοτικής ως άνω διάταξης και οι προσβαλλόμενοι λόγοι είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Το δε Ι.Ε.Π., καθό μέρος δεν έκρινε σκόπιμη τη συμπερίληψη στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Α΄ και Β΄ τάξης Λυκείου αμιγώς οικονομικών μαθημάτων, άσκησε τη γνωμοδοτική του αρμοδιότητα κατά τρόπο μη αντιτιθέμενο προς τα παιδαγωγικά και επιστημονικά κριτήρια άσκησης της κανονιστικής αρμοδιότητας της Διοίκησης, χωρίς να παραβλάπτονται οι σκοποί που επιδιώκονται στο άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος, σύμφωνα με τα ήδη εκτεθέντα. Κατά τα λοιπά, είναι ακυρωτικά ανέλεγκτη η ουσιαστική ορθότητα της ανωτέρω εκτίμησης του κανονιστικού νομοθέτη (πρβλ. ΣτΕ 2568/2020, 4304/2015 7μ. κ.ά.).

Απορρίπτει την αίτηση.

29. **ΣτΕ 343/2023 (7μ) + ΣτΕ 344/2023 Τμ. Γ Επταμ.** = 5. Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος συνάγεται ότι το Κράτος υποχρεούται να λαμβάνει τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα αφενός για την προαγωγή των επιστημών, αφετέρου για την οργάνωση και παροχή της εκπαίδευσης των Ελλήνων.

9. Ειδικώς δε όσον αφορά τα ΠΕΙ.Σ., με τις διατάξεις του νόμου αυτού δίδεται έμφαση στην υλοποίηση πειραματικών μεθόδων, πρακτικών και νέων επενδυτικών εργαλείων σε τυχαίο δείγμα του μαθητικού πληθυσμού, το οποίο επιλέγεται με κλήρωση (βλ. και πρακτικά συζητήσεως στη Βουλή επί του σχεδίου νόμου, Σύνοδος Α΄, Συνεδρίαση ΠΝΕ΄, σ. 1473). Η επιλογή αυτή του νομοθέτη για την επέκταση του θεσμού των ΠΕΙ.Σ. σε όλη την Επικράτεια έλαβε χώρα κατ' ενάσκηση της ευρείας εξουσίας που διαθέτει, κινούμενος εντός των ορίων του άρθρου 16 του Συντάγματος, για την λήψη των κατάλληλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων για την οργάνωση και παροχή της εκπαίδευσης των Ελλήνων, η ουσιαστική ορθότητα της οποίας εκφεύγει, κατ' αρχήν, του ακυρωτικού ελέγχου

30. **ΣτΕ 166/2023** = Στο άρθρο 61 παρ. 4 περ. ζ' του Ν 4589/2019 ορίζεται ότι για τη μοριοδότηση των υποψηφίων εκπαιδευτικών κατά τη διαδικασία συντάξεως των πινάκων κατατάξεως δεν προσμετρείται η προϋπηρεσία στην ιδιωτική εκπαίδευση, παρά μόνον κατ' εξαίρεση στην περίπτωση της απολύσεως λόγω καταργήσεως της σχολικής μονάδας, τάξεως ή τμήματος, ή λόγω καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας. Κρίση περί αντισυνταγματικότητας της ως άνω ρύθμισης λόγω της αντίθεσής της στις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας, οι οποίες διέπουν τη στελέχωση της δημόσιας υπηρεσίας. Η μόνο κατ' εξαίρεση μοριοδότηση της προϋπηρεσίας στην ιδιωτική εκπαίδευση δεν δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος λαμβανομένου υπόψη αφενός ότι η ιδιωτική προϋπηρεσία, κατ' αρχήν, ποιοτικά δεν διαφοροποιείται από την παρασχεθείσα σε δημόσια εκπαιδευτήρια και αφετέρου ότι η παρεχόμενη στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια εκπαίδευση είναι κατά βάση ομοίου τύπου και περιεχομένου με την παρεχόμενη από τα κρατικά για το λόγο αυτό και οι χορηγούμενοι από τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια τίτλοι σπουδών είναι ισότιμοι με τους παρεχόμενους από τα δημόσια εκπαιδευτήρια, το δε υπηρεσιακό καθεστώς των υπηρετούντων εκπαιδευτικών προσεγγίζει αυτό των υπηρετούντων στη δημόσια εκπαίδευση. Παραπέμπει στην Ολομέλεια λόγω σπουδαιότητας. Όμοια με αποφάσεις ΣτΕ 167-169/2023
9. Επειδή, στο άρθρο 16 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «1. ... 2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλυσή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες. 3. ... 8. Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης αδείας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο Κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σ' αυτά, καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους. Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται. 9. ...». Όπως έχει κριθεί (βλ. Σ.τ.Ε. 2114/2021 Ολομ. και παγίως), από τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις συνάγεται ότι, εν όψει της αναγωγής της παιδείας σε βασική αποστολή του Κράτους, θεσπίζεται η εποπτεία του τελευταίου επί των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, με συνέπεια την έντονη ρυθμιστική παρέμβαση του νομοθέτη στην οργάνωση και λειτουργία τους, καθώς και στην υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού τους. Για τούτο, τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια υποχρεούνται να τηρούν κατά βάση το ίδιο πρόγραμμα σπουδών για τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης, και να αποβλέπουν στους ίδιους συνταγματικούς στόχους, όπως αυτοί διακηρύσσονται στην παρ. 2 του άρθρου 16, ενώ δεν επιτρέπεται να περιορίζουν την εκπαιδευτική ύλη ή να αλλοιώνουν τους στόχους αυτούς.
10. Επειδή, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 16 παρ. 8 εδ. α' του Συντάγματος εκδόθηκε ο ν. 682/1977 «Περί Ιδιωτικών Σχολείων Γενικής Εκπαιδεύσεως και Σχολικών Οικοτροφείων» (Α' 244), ο οποίος ρύθμισε γενικώς τα θέματα της ιδρύσεως και λειτουργίας και του διδακτικού προσωπικού όλων των ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσης.
31. **ΣτΕ 320/2023** = 2. Επειδή, κατά τα προκύπτοντα από την εκκαλούμενη και τα στοιχεία του φακέλου, ο εφεσίβλητος ζήτησε με την .../2014 αίτησή του την αναγνώριση της επαγγελματικής ισοδυναμίας του τίτλου σπουδών "Bachelor of Arts in Accounting with Finance" του ιδρύματος "...." του Ηνωμένου Βασιλείου, τον οποίο έλαβε τον Ιούλιο του 2013, προς το αντίστοιχο πτυχίο που απονέμεται από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Όπως προκύπτει από την από 26.9.2013 βεβαίωση του ως άνω βρετανικού ιδρύματος, προσκομισθείσα σε επίσημη

μετάφραση, και δεν αμφισβητείται, το εν λόγω ίδρυμα είναι αναγνωρισμένο ίδρυμα τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης, το δε πρόγραμμα σπουδών του, το οποίο οδηγεί στην απονομή του ρηθέντος τίτλου, είναι τριετούς διάρκειας. Ο εφεσίβλητος συμπλήρωσε δύο έτη σπουδών στο πρόγραμμα αυτό, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, στο κολλέγιο "I", στο πλαίσιο συμφωνίας δικαιόχρησης μεταξύ του κολλεγίου και του αλλοδαπού ιδρύματος. Φοίτησε δε ο εφεσίβλητος μόνο δύο έτη στο ως άνω πρόγραμμα σπουδών, διότι του αναγνωρίστηκαν προηγούμενες σπουδές στο Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης Ηρακλείου Κρήτης, διάρκειας τεσσάρων εξαμήνων, με το γνωστικό αντικείμενο "ειδικός μηχανογραφημένου λογιστηρίου". Το ΣΑΕΠ με το 1/2017 πρακτικό, αφού έλαβε υπόψη ότι οι σπουδές του εφεσιβλήτου είχαν διάρκεια δύο μόνο ετών, απέρριψε την αίτηση με την αιτιολογία ότι ο τελευταίος δεν πραγματοποίησε τρία έτη φοίτησης σε ίδρυμα τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης κατά τη νομοθεσία κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επομένως δεν υπάγεται στη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 5 του π.δ. 38/2010, σύμφωνα με το οποίο, για τους σκοπούς του άρθρου 2 παρ. 3 του ίδιου διατάγματος, δηλαδή για την αναγνώριση της επαγγελματικής ισοδυναμίας αλλοδαπού τίτλου, ως τίτλος τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης νοείται ο αναγνωρισμένος τίτλος τουλάχιστον τριετούς διάρκειας σπουδών και φοίτησης, όταν πρόκειται για πτυχίο πρώτου κύκλου σπουδών. Κατά του ανωτέρω πρακτικού ο εφεσίβλητος άσκησε την από 13.6.2017 ενδικοφανή προσφυγή, η οποία απορρίφθηκε με το 7/2019 πρακτικό του ΣΑΕΠ της 24.5.2019, το οποίο προσεβλήθη με την αίτηση ακυρώσεως. Με το πρακτικό αυτό, το ΣΑΕΠ διατύπωσε την ίδια κρίση και απέρριψε την ενδικοφανή προσφυγή του εφεσιβλήτου, αφού έλαβε υπόψη εισήγηση μέλους του, στην οποία αναφέρεται ότι, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, οι γνώσεις ή δεξιότητες που αποκτώνται κατά τη φοίτηση σε πρόγραμμα που δεν είναι πανεπιστημιακού επιπέδου δεν αντιστοιχίζονται με γνώσεις ή δεξιότητες που αποκτώνται σε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και, ως εκ τούτου, ο χρόνος για την απόκτησή τους δεν δύναται να προσμετρηθεί ως χρόνος σπουδών και φοίτησης για την απονομή προπτυχιακού τίτλου σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο οποίος δύναται, κατά τις ανωτέρω διατάξεις, να λάβει αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας με τίτλο σπουδών ημεδαπού ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος. Η αναγνώριση χρόνου σπουδών μη πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην περίπτωση αυτή, δηλαδή σπουδών που δεν εντάσσονται καν σε πρόγραμμα σπουδών που πραγματοποιούνται βάσει συμφωνίας πιστοποίησης ή δικαιόχρησης υπό την εποπτεία ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα ήταν, κατά το ΣΑΕΠ, ευθέως αντίθετη προς τις διατάξεις **του άρθρου 16 του Συντάγματος** και τη νομοθεσία περί αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας που περιλαμβάνεται στον ν. 4093/2012.

3. Με βάση τα ανωτέρω, το διοικητικό εφετείο δέχθηκε ότι η απόρριψη του αιτήματος του εφεσιβλήτου δεν είναι νόμιμη και ακύρωσε το προσβληθέν πρακτικό 7/2019, διότι το ΣΑΕΠ προέβη σε έλεγχο των προϋποθέσεων με τις οποίες χορηγήθηκε ο αλλοδαπός τίτλος, ενώ θα έπρεπε να ερευνήσει αν είναι συγκρίσιμος, βάσει της εκπαίδευσης και του περιεχομένου των γνώσεων που πιστοποιεί, με τον αντίστοιχο ελληνικό και να προβεί, ανάλογα με το αποτέλεσμα της έρευνας, στις επιβαλλόμενες ενέργειες.

9. Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, το διοικητικό εφετείο, το οποίο ακύρωσε την προσβαλλόμενη πράξη με την αιτιολογία ότι το αρμόδιο όργανο δεν προχώρησε, όπως όφειλε, στην ως άνω ουσιαστική συγκριτική αξιολόγηση γνώσεων και προσόντων, αλλά αρκέστηκε μη νομίμως στη διαπίστωση ότι ο εφεσίβλητος δεν συμπλήρωσε φοίτηση τουλάχιστον τριετούς διάρκειας σε ίδρυμα τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης, δοθέντος ότι η ληφθείσα υπόψη από το αλλοδαπό ίδρυμα εκπαίδευσή του στην Ελλάδα, αν και υπερβαίνει σε συνολική διάρκεια την τριετία,

	δεν πραγματοποιήθηκε σε ημεδαπό ίδρυμα τυπικής ανώτατης εκπαίδευσης ούτε καλύπτεται εν όλω από συμφωνία δικαιόχρησης ή πιστοποίησης, δηλαδή αφού ήλεγξε, χωρίς να έχει σχετική αρμοδιότητα, τις προϋποθέσεις χορήγησης του διπλώματος από το αλλοδαπό ίδρυμα αποβλέποντας ανεπιτρέπτως στον ακαδημαϊκό χαρακτήρα των επίμαχων σπουδών και όχι στο περιεχόμενο των επαγγελματικών προσόντων που βεβαιώνει ο προσκομιζόμενος τίτλος, ερμήνευσε και εφάρμοσε ορθώς τις μνημονευθείσες διατάξεις του π.δ. 38/2010 και δεν παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος ή την αρχή της ισότητας, όπως αβασίμως προβάλλεται με την κρινόμενη έφεση. 10. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η έφεση είναι απορριπτέα στο σύνολό της, η δε Διοίκηση, στην οποία αναπέμφθηκε η υπόθεση με την προσβαλλόμενη απόφαση, οφείλει συμμορφούμενη προς τα ανωτέρω να επανεξετάσει την αίτηση του εφεσιβλήτου, αφού αποσαφηνίσει το ζήτημα αν η επαγγελματική δραστηριότητα που ο τελευταίος επιδιώκει να ασκήσει αποτελεί είτε νομοθετικώς ρυθμιζόμενο επάγγελμα κατά την έννοια της οδηγίας 2005/36 και του π.δ. 38/2010, ώστε να εφαρμοσθούν οι διατάξεις για την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων για τα νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα, είτε μη νομοθετικώς ρυθμιζόμενο επάγγελμα, ώστε να εφαρμοσθούν οι διατάξεις περί "επαγγελματικής ισοδυναμίας".
32.	ΣτΕ 321, 322/2023 = παρόμοια με ανωτέρω
33.	ΣτΕ 114/2023= 6. Επειδή, τα Τ.Ε.Ι. ιδρύθηκαν με τον ν. 1404/1983 (Α' 173), ως σχολές της προβλεπόμενης από το άρθρο 16 παρ. 7 του Συντάγματος ανώτερης επαγγελματικής εκπαίδευσης (βλ. ΣτΕ Ολομ.1958/2000, 479/2018, 2719/2003 επταμ., 1818/2020), τα δε μέλη του Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Π.) τους όλων των βαθμίδων ήταν μη ανώτατοι υπάλληλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (βλ. ΣτΕ 479/2018 Ολομ., 1818/2020 κ.ά.). 7. Επειδή, ακολούθως, με τον ν. 2916/2001, τα Τ.Ε.Ι. ως «σχολές ανώτερης βαθμίδας» καταργήθηκαν, ταυτόχρονα δε ιδρύθηκαν, με την ίδια ονομασία, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα νέα Τ.Ε.Ι. οργανώνονται ως ν.π.δ.δ. πλήρως αυτοδιοικούμενα, κατά το άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος, ενώ ορίστηκε ότι η οργάνωση και η λειτουργία τους διέπονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού, ειδικότερα δε θέματα ρυθμίζονται με τον εσωτερικό κανονισμό κάθε Τ.Ε.Ι 10. Επειδή, όπως έχει κριθεί, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 5 παρ. 1 και 6 παρ. 1 του Πρότυπου Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας των Α.Ε.Ι. που κυρώθηκε με το π.δ. 160/2008, ερμηνευόμενων υπό το φως των διατάξεων των άρθρων 16 παρ. 6, 103 παρ. 4 και 6 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος, 32 παρ. 1 και 2 του ν. 1404/1983 (όπως ισχύει μετά την αντικατάσταση της παραγράφου 1 με το άρθρο 4 περ. θ' του ν. 2916/2001) και 6 παρ. 5 περ. β' του ν. 2916/2001, αρμόδιο για τα μέλη Ε.Π. των Τ.Ε.Ι. που κατέχουν προσωποπαγείς θέσεις είναι το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 παρ. 1 του ανωτέρω Κανονισμού «Πειθαρχικό Συμβούλιο των μελών Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Δι.Π.), Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Δι.Π.), Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (ΕΡ.Δι.Π.) ή Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) και του λοιπού βοηθητικού, ειδικού και έκτακτου διδακτικού - εκπαιδευτικού προσωπικού των Α.Ε.Ι.» και όχι το προβλεπόμενο στο άρθρο 5 παρ. 1 του Κανονισμού «Πειθαρχικό Συμβούλιο μελών Δ.Ε.Π. ή Ε.Π. των Α.Ε.Ι.» (ΣτΕ 2855/2014 επταμ.

σκ. 10. 188/2017 σκ. 4). Συνεπώς, ο περί του αντιθέτου προβαλλόμενος λόγος της προσφυγής και ειδικότερα ότι, εν προκειμένω, μη νομίμως συγκροτήθηκε το πειθαρχικό συμβούλιο που επέβαλε την προσβαλλόμενη ποινή σε μέλος Ε.Π. του Τ.Ε.Ι., κατ'εφαρμογή του άρθρου 6 του π.δ. 160/2008, γιατί η αρμοδιότητα του εν λόγω πειθαρχικού συμβουλίου βασιζόταν στο άρθρο 5 του π.δ. 160/2008, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

1. **ΕΛΣυν ΟΛ 29/2025** = 6. Περαιτέρω, το Σύνταγμα, στο άρθρο 16 παρ. 1, ορίζει ότι «Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες· η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους». Με την ανωτέρω συνταγματική διάταξη κατοχυρώνεται μεταξύ άλλων η ελευθερία της επιστημονικής σκέψης και έρευνας ως ατομικό δικαίωμα του επιστήμονα ερευνητή, με την καθιέρωση υποχρέωσης του Κράτους για ανάπτυξη, ενίσχυση και προαγωγή της ερευνητικής εργασίας από οποιονδήποτε φορέα και αν διεξάγεται (ΕΛΣυν ΟΛ. 706/2024 όπου και μειοψ., ΣτΕ ΟΛ. 1527-1529/2023) και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς θωράκισή της έναντι των τρίτων. Προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού το Κράτος υποχρεούται να εξασφαλίζει την αναγκαία υποδομή, να διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα και να διασφαλίζει τις εν γένει προϋποθέσεις για την ακώλυτη άσκηση από τα πάσης φύσεως ερευνητικά κέντρα και ιδρύματα της διδακτικής και ερευνητικής τους δραστηριότητας, καθιερώνοντας «δικαίωμα» αυτών να ενισχύονται οικονομικά από το Κράτος (πρβλ. ΣτΕ 4009/2000 7μ., 4006/2000 7μ., 3913/2000 7μ., 3914/2000 7μ., 3904/2000 7μ.). Εξάλλου, για την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας ο συνταγματικός νομοθέτης προέβλεψε την ύπαρξη ερευνητικού προσωπικού, τα μέλη του οποίου αναγνωρίζονται ως δημόσιοι λειτουργοί, τελούντες υπό ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς εγγυώμενο την προσωπική και λειτουργική τους ανεξαρτησία (βλ. ΕΛΣυν ΟΛ. 706/2024, ΣτΕ ΟΛ. 1527-1529/2023 πρβλ. και ΕΛΣυν ΟΛ. 1506/2016, 1854/2019, 2035/2022, ΣτΕ ΟΛ 4741/2014, 41/2013). Μεταξύ δε των εγγυήσεων αυτών περιλαμβάνεται και η απορρέουσα από την, κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος, φύση των καθηκόντων τους και της αποστολής τους ως ερευνητών, καθώς και λόγω των αυξημένων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους, υποχρέωση εξασφάλισης των απαραίτητων προϋποθέσεων για την άσκηση του έργου τους, προεχόντως δε, ο καθορισμός αποδοχών ειδικώς προβλεπομένων γι' αυτούς, κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών άσκησης του λειτουργήματός τους και ύψους αναλόγου προς αυτό, που αφενός μεν να τους επιτρέπει να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους αφετέρου δε να καθιστά τους φορείς στους οποίους αναπτύσσεται εν γένει η επιστημονική έρευνα ελκυστικούς για νέο υψηλής στάθμης επιστημονικό προσωπικό. Οίκοθεν νοείται ότι οι υποχρεώσεις αυτές του Κράτους συσχετίζονται, σε μεγάλο βαθμό, με τις οικονομικές δυνατότητες εκάστης περιόδου (ΕΛΣυν ΟΛ. 706/2024, όπου και μειοψ., ΣτΕ ΟΛ. 1527/2023., πρβλ. ΣτΕ ΟΛ. 479-81/2018, 4741/2014 ΟΛ.).
11. Εκ των εκτιθέμενων στις σκέψεις 9 και 10 παρέπεται ότι διαχρονικά, ενόψει και της κατά το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος ειδικότερης υποχρέωσης του Κράτους για την ανάπτυξη των επιστημών και της έρευνας, ίσχυσε ιδιαίτερη (ευνοϊκότερη) μισθολογική μεταχείριση των Ερευνητών που υπηρετούν στο Κ.Ε.Π.Ε. ή στα Εθνικά Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα, έναντι των λοιπών δημοσίων υπαλλήλων, η οποία συνδέεται και με την άμεση επίπτωση, που έχει το αποτέλεσμα του ερευνητικού τους έργου στην οικονομική, κοινωνική και τεχνολογική

ανάπτυξη της χώρας. Εκ του λόγου θέσπισης δε αυτής της ευνοϊκότερης μεταχείρισης επιβάλλεται επιπλέον στον νομοθέτη, με τις εκάστοτε μισθολογικές ρυθμίσεις του, όπως και στην περίπτωση των υπολοίπων κατηγοριών υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου που διέπονται, ομοίως, από ειδικές μισθολογικές διατάξεις, όχι μόνο να διατηρεί μία εύλογη ποσοτική διαφορά έναντι του ενιαίου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων, αλλά και η διαφορά αυτή να είναι τέτοια, ώστε να συνάδει με την ιδιαιτερότητα της υπηρεσιακής κατάστασης, την αποστολή και τα καθήκοντα κάθε κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων που εμπίπτει σε ειδικό μισθολόγιο (πρβλ. ΕΛΣυν Ολ. 4327/2014 7412/2015, 1506/2016, 1854/2019, 738/2020, 2035/2022, 706/2014).

21. Όσον αφορά, ειδικότερα, το ερευνητικό προσωπικό που υπηρετεί στο Κ.Ε.Π.Ε., το προκριθέν, με τον ν. 4093/2012, αριθμητικό κριτήριο παρίστατο προδήλως απρόσφορο για τη νομοθέτηση νέων, μειωμένων, αποδοχών και συντάξεων, κατ' αρχάς ενόψει της απορρέουσας από το άρθρο 16 του Συντάγματος υποχρέωσης της Πολιτείας να εγγυάται την ανάπτυξη των επιστημών και την προαγωγή της έρευνας, η οποία επιβάλλει τη διαρρύθμιση του υπηρεσιακού καθεστώτος και, συναφώς, των αμοιβών των υπηρετούντων σ' αυτό ερευνητών, κατά τρόπον ώστε αφενός μεν να τους επιτρέπει να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους αφετέρου δε να καθιστά το Κ.Ε.Π.Ε. ελκυστικό για νέο υψηλής στάθμης επιστημονικό προσωπικό.

25. Επομένως, αν και δεν θα μπορούσε να αμφισβητηθεί ότι, όπως βασίμως, κατά τούτο, υποστηρίζεται με το εμπροθέσμως κατατεθέν από 8.4.2022 υπόμνημα του Δημοσίου, η αναμόρφωση επί το δυσμενέστερο των ειδικών μισθολογίων, με τον ν. 4093/2012, εχώρησε υπό όλως εξαιρετικές δημοσιονομικές περιστάσεις, εξίσου βέβαιο είναι ότι, με την αδιαφοροποίητη μεταχείριση από τον νομοθέτη όλων συλλήβδην των εν λόγω μισθολογίων, παραβλέφθηκε, στην περίπτωση του ερευνητικού προσωπικού του Κ.Ε.Π.Ε. όπως άλλωστε και στην περίπτωση των ερευνητών που υπηρετούν σε Εθνικά Ερευνητικά Κέντρα και ανεξάρτητα Ερευνητικά Ινστιτούτα, η αναγόμενη στο άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση της κατηγορίας αυτής δημόσιων υπαλλήλων. Τούτο δε, ενόψει και του μεγέθους της οικονομικής θυσίας στην οποία υποβλήθηκαν οι εξ αυτών συνταξιούχοι, καθιστά τη θυσία αυτή δυσανάλογη, πολύ περισσότερο που καθόλου την τελευταία δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει το μη προσδιορισθέν δημοσιονομικό όφελος που αναμενόταν από τη μείωση των συντάξεών τους. Όπως, επίσης, δικαιολογητικό λόγο που να καθιστά επιβεβλημένη τη θυσία αυτή δεν θα μπορούσαν να συνιστούν ούτε οι δεσμεύσεις που είχαν αναληφθεί στο πλαίσιο της εκπλήρωσης των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας, οι οποίες δεν απαλλάσσουν τον εθνικό νομοθέτη από την τήρηση των προαναφερόμενων συνταγματικών διατάξεων και αρχών (ΕΛΣυν Ολ. 4327/2014, 7412/2015, 1506/2016, 1854/2019, 738/2020, 2070/2020, 2035/2022, 706/2024). Κατά συνέπεια, οι διατάξεις της περίπτωσης 23 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ως προς τα συνταξιοδοτικά τους αποτελέσματα, αντίκεινται στα άρθρα 4 παρ. 5 και 25 παρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος.

27. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω παραδοχών, οι διατάξεις της περίπτωσης 23 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, σύμφωνα με τις οποίες η μειωτική αναπροσαρμογή των συντάξεων του ερευνητικού προσωπικού του Κ.Ε.Π.Ε. ανέτρεχε στην 1η.8.2012, σε χρόνο, δηλαδή, πριν από τη δημοσίευση του ν. 4093/2012 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.11.2012), πέραν της αντίθεσής

	τους στα άρθρα 4 παρ. 5 και 25 παρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 16 παρ.1, του Συντάγματος, για την οποία έγινε προηγουμένως λόγος, ειδικώς ως προς την αναδρομική τους ισχύ, πάσχουν, επιπροσθέτως, και εκ του ότι αντίκεινται στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Και τούτο, διότι, ενώ πρόκειται για στέρηση γεγεννημένου περιουσιακής φύσης δικαιώματος, ήτοι συνταξιοδοτικής παροχής συγκεκριμένου ποσού, που έχει νομίμως καταβληθεί, δεν προκύπτει ότι το αναδρομικό της μείωσης υπαγορεύθηκε από επιτακτικούς λόγους δημόσιας ωφέλειας, ούτε τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα και προσφορότητα της αναδρομικότητας για την επίτευξη του συνολικώς επιδιωκόμενου με τον ν. 4093/2012 σκοπού δημοσίου συμφέροντος (ΕΛΣυν Ολ. 4327/2014, 7412/2015, 1506/2016, 1854/2019, 738/2020, 2070/2020). Καθ' ο μέρος, επομένως, η ισχύς τους ανέτρεχε σε χρόνο προγενέστερο της δημοσίευσης του ν. 4093/2012 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, οι διατάξεις της περίπτωσης 23 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του νόμου αυτού παρίστανται ανίσχυρες.
2.	ΕΛΣυν 1338/2024 = 13. Με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου <u>16 του Συντάγματος</u> κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της επιστήμης ως θεμελιώδης σκοπός του κράτους και καθορίζονται οι βασικές προϋποθέσεις και οι αρχές που πρέπει να διέπουν την παροχή της ανώτατης εκπαίδευσης, για την οποία θεσπίζονται συγκεκριμένα οργανωτικά και λειτουργικά πλαίσια, που οριοθετούν τη δράση όχι μόνο της διοίκησης, αλλά και του κοινού νομοθέτη κατά την από αυτόν ρύθμιση των σχετικών θεμάτων (βλ. ΣτΕ 387/2016 Ολ. 41/2013 Ολ., 2801/1984 Ολ., 2786/1984 Ολ., 2705/2014 7μ., 2303/2011 7μ., 1856/2003 7μ., 4009/2000 7μ. κ.ά., βλ. και ΠΕ 144/2008 Ολ., 274/2009, 117/2007 5μ., 395/1998 5μ.). Κατά την έννοια των συνταγματικών αυτών διατάξεων, η ανώτατη εκπαίδευση, σκοπός της οποίας είναι η προαγωγή και μετάδοση της επιστημονικής γνώσης με την έρευνα και τη διδασκαλία, παρέχεται από αυτοτελή ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με τις αρχές της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της πλήρους αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων αυτών. Ειδικότερα, η αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική σκέψη, έρευνα και διδασκαλία, αποτελεί δε ατομικό δικαίωμα του πανεπιστημιακού ερευνητή ή διδασκάλου ασκούμενο ως οργανωμένη δραστηριότητα στο πλαίσιο της λειτουργίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (πρβλ. ΣτΕ 41/2013 Ολ., 2786-2798/1984 Ολ., 982/2012, 2303/2011 7μ., 338/2011 7μ., 1672/2009, 411/2008 7μ.). Προς εκπλήρωση των σκοπών αυτών το Κράτος υποχρεούται να εξασφαλίζει την αναγκαία υποδομή, να διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα και να διασφαλίζει τις εν γένει προϋποθέσεις για την ακώλυτη άσκηση από τα μέλη του προσωπικού των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της διδακτικής και ερευνητικής τους δραστηριότητας, όπως ρητά ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 5 του <u>άρθρου 16</u> του <u>Συντάγματος</u>, καθιερώνοντας «δικαίωμα» των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να ενισχύονται οικονομικά από το Κράτος (πρβλ. ΣτΕ 4009/2000 7μ., 4006/2000 7μ., 3913/2000 7μ., 3914/2000 7μ., 3904/2000 7μ.). Εξάλλου, για την πραγματοποίηση της επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας μέσα στο πλαίσιο των αρχών της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της αυτοδιοίκησης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ο συνταγματικός νομοθέτης προέβλεψε την ύπαρξη διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού, τα μέλη του οποίου αναγνωρίζονται ως δημόσιοι λειτουργοί, τελούντες υπό ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς εγγυώμενο την προσωπική και λειτουργική τους ανεξαρτησία (πρβλ. ΣτΕ 4741/2014 Ολ., 41/2013 Ολ., 2786/1984 Ολ., 3201/2013, 3764/2012, 2303/2011 7μ., 338/2011 7μ.). Μεταξύ δε των εγγυήσεων αυτών

περιλαμβάνεται και η απορρέουσα από την, κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος, φύση των καθηκόντων τους και της αποστολής τους ως ακαδημαϊκών διδασκάλων και ερευνητών, καθώς και λόγω των αυξημένων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους, υποχρέωση εξασφάλισης των απαραίτητων προϋποθέσεων για την άσκηση του έργου τους, προεχόντως δε, ο καθορισμός αποδοχών ειδικώς προβλεπομένων γι' αυτούς, κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών άσκησης του λειτουργημάτων τους και ύψους αναλόγου προς αυτό, που αφενός μεν να τους επιτρέπει να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους αφετέρου δε να καθιστά τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ελκυστικά για νέο υψηλής στάθμης επιστημονικό προσωπικό. Οίκοθεν νοείται ότι οι υποχρεώσεις αυτές του Κράτους συσχετίζονται, σε μεγάλο βαθμό, με τις οικονομικές δυνατότητες εκάστης περιόδου (πρβλ. ΣτΕ 479-81/2018, 4741/2014 Ολ.).

29. Όσον αφορά, ειδικότερα, τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Σ.Ε.Ι., το προκριθέν, με τον ν. 4093/2012, αριθμητικό κριτήριο παρίστατο προδήλως απρόσφορο για τη νομοθέτηση νέων, μειωμένων, αποδοχών και συντάξεων, κατ' αρχάς ενόψει της απορρέουσας από το άρθρο 16 του Συντάγματος υποχρέωσης της Πολιτείας να εγγυάται την ακαδημαϊκή ελευθερία, η οποία επιβάλλει τη διαρρύθμιση του υπηρεσιακού καθεστώτος και, συναφώς, των αμοιβών των μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ καθώς και των ΑΣΕΙ, κατά τρόπον ώστε αφενός μεν να τους επιτρέπει να ασκούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους, αφετέρου δε να καθιστά και τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ελκυστικά για νέο υψηλής στάθμης επιστημονικό προσωπικό.

II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023-2025)

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. Βλαχόπουλος Σπ., Κοντιάδης Ξ., Τασόπουλος Γ., Σύνταγμα - Ερμηνεία κατ' άρθρο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2024, σελ. 301 επ.

III. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ (2023-2025)

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. Ελευθερία έκφρασης και όρια Ποινικού Δικαίου - Με αφορμή την υπ' αριθμ. 2940/2024 Η' Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών -

Κώτσογλου Κ., ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 5/2025, σελ. 434 - 439

2. Παρατηρήσεις στην Εφαθ 377/2025 - Νομικό καθεστώς μίσθωσης ακινήτων στο ΟΑΚΑ, πριν και μετά τη μετατροπή της ΕΟΕ σε ΝΠΙΔ - Ηλιάδης Χρ., ΤΝΠ QUALEX, ΑθληΔικ, 1/2025, σελ. -- ψηφιακό τεύχος
3. Η έννοια της ρητορικής μίσους σε διεθνή κείμενα και τη νομολογία του ΕΔΔΑ και των ελληνικών δικαστηρίων - Μπάκαβου Μ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 2/2025, σελ. 105 - 122
4. Η αντίθεση του κρατικού μονοπωλίου του άρθρου 16 παρ. 5 και 8 εδ. β' Συντ. προς το πρωτογενές Ενωσιακό Δίκαιο και οι συνέπειές της ενόψει του Ν 5094/2024 - Τσιλιώτης Χ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 1/2025, σελ. 22 - 34
5. Εκδοτικό σημείωμα - Πλιάκος Αστ., ΤΝΠ QUALEX, ΕυΔικ, 3/2024 Ειδικό, σελ. -- ψηφιακό τεύχος
6. Νομικά Πρόσωπα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΝΠΠΕ) και δίκαιο της ΕΕ: από την παρανόηση στην παραβίαση; - Χατζόπουλος Β., ΤΝΠ QUALEX, ΕυΔικ, 3/2024 Ειδικό, σελ. -- ψηφιακό τεύχος
7. Η αντίθεση του κρατικού μονοπωλίου του άρθρου 16 παρ. 5 και 8 εδ. β' Σ προς το πρωτογενές Ενωσιακό Δίκαιο και οι συνέπειές της ενόψει του Ν. 5094/2024 - Τσιλιώτης Χ., ΤΝΠ QUALEX, ΕυΔικ, 3/2024 Ειδικό, σελ. -- ψηφιακό τεύχος παρ. 5 και 8 εδ. β'
8. Τα πανεπιστήμια στο μεταίχμιο της αγοράς και της ταυτότητας: η στάση του Ενωσιακού Δικαίου και το Ελληνικό Σύνταγμα - Πλιάκος Αστ., ΤΝΠ QUALEX, ΕυΔικ, 3/2024 Ειδικό, σελ. -- ψηφιακό τεύχος
9. Ίδρυση και λειτουργία μη κρατικών ΑΕΙ: Μπορεί το δίκαιο της Ένωσης να παίζει τον ρόλο του από μηχανής θεού; - Λέντζης Δ., ΤΝΠ QUALEX, ΕυΔικ, 3/2024 Ειδικό, σελ. -- ψηφιακό τεύχος
10. Μη κρατικά ΑΕΙ: Το ενωσιακό δίκαιο και τα όρια επίκλησής του - Μεταξάς Αντ., ΤΝΠ QUALEX, ΕυΔικ, 3/2024 Ειδικό, σελ. -- ψηφιακό τεύχος
11. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ 1781/2024 (7μ) - Η συνταγματική σημασία του ανώτερου χαρακτήρα των Καλλιτεχνικών Σχολών - Αντισυνταγματικότητα του ΠΔ 85/2022 για τους Καλλιτέχνες - Λαζαράτος Π., Γεώργα Αθ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 11/2024, σελ. 1039 - 1044
12. Νεότερες νομολογιακές εξελίξεις στο πεδίο του δικαστικού ελέγχου των κανονιστικών διοικητικών πράξεων - Βουκελάτος Δ.,

Τεξακαλίδου Κ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 11/2024, σελ. 1064 - 1074

13. Περί αντισυνταγματικότητας της διάταξης του άρθρου 22 παρ. 7 Ν 2725/1999 (όπως τροποποιήθηκε) με την οποία τίθεται όριο ηλικίας για την εκλογή στο ΔΣ αθλητικής ομοσπονδίας - Δετσαρίδης Χρ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 10/2024, σελ. 881 - 887
14. Η Τέχνη της Οικειοποίησης (Appropriation Art) στο Ελληνικό Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας - Σταματούδη Ειρ., ΤΝΠ QUALEX, ΔίΜΕΕ, 3/2024, σελ. 344 - 353
15. Παρατηρήσεις στην ΜΕΦΑΘ 1805/2023 - Μη εφαρμογή ανώτατου ορίου στο ύψος αποζημίωσης απόλυσης λόγω συνταξιοδότησης σε εργαζόμενο αθλητικής ομοσπονδίας - Βλασσόπουλος Γ., ΤΝΠ QUALEX, ΑθληΔικ, 2/2024, σελ. - - ψηφιακό τεύχος
16. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ Ολ 1537/2023 (Ν 3900/2010) - Η πριμοδότηση αθλητών κατά την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση - Παπάζογλου Ν., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 5/2024, σελ. 488 - 490
17. Η υπεροχή του ενωσιακού δικαίου έναντι των συνταγματικών κανόνων των κρατών μελών της ΕΕ - Σαμαράς Απ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 5/2024, σελ. 506 - 520
18. Ν 5085/2024: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την αποτροπή και αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα - Μαυρομάτης Αχ., Νικόλας Β., ΤΝΠ QUALEX, ΑθληΔικ, 1/2024, σελ. - - ψηφιακό τεύχος
19. Μη κρατικά ΑΕΙ: Ενωσιακή απαίτηση ή νομοθετικός βολонταρισμός; - 5 Καθηγητές Δημοσίου Δικαίου απαντούν - Γούλας Γ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 3/2024, σελ. 299 - 312
20. Η αντισυνταγματικότητα του Ν 5094/2024 για την ίδρυση μη κρατικών - μη κερδοσκοπικών ΑΕΙ - Λαζαράτος Π., Καζάνης Στ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 3/2024, σελ. 209 - 217
21. Δεν αντίκειται στο Σύνταγμα η λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα - Αλιβιζάτος Ν., ΤΝΠ QUALEX, ΝοΒ, 1/2024, σελ. 45 - 60
22. Το άρθρο 16 του Συντάγματος στη δίνη του νεοφεουδαρχικού συνταγματισμού - Γιαννακόπουλος Κ., ΤΝΠ QUALEX, ΝοΒ, 1/2024, σελ. 61 - 77

23. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ Ολ 1537/2023 (Ν 3900/2010) - Συνταγματικότητα προνομίων διακριθέντων αθλητών για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση - Αναστασίου Μ., ΤΝΠ QUALEX, ΑθληΔικ, 3/2023, σελ. 398 - 401
24. Συνέντευξη Θ. Φορτσάκη: «Η αναδιάρθρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - Με το βλέμμα στο μέλλον» - Σύνταξη Περιοδικού, ΤΝΠ QUALEX, ΣΥΝ, 159/2023, σελ. 14 - 17
25. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ 545/2023 (7μ) - Συνταγματικότητα της νομοθετικής επιλογής για την καθιέρωση της ΕΒΕ ως κριτηρίου εισαγωγής στα ΑΕΙ - Χρυσανθάκης Χ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 8-9/2023, σελ. 904 - 906
26. Άρθρου 16 νεότερα - Αλιβιζάτος Ν., ΤΝΠ QUALEX, ΣΥΝ, 158/2023, σελ. 18 - 20
27. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ 545/2023 (7μ) - Η ελάχιστη βάση εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας - Καστανάς Ιωαν., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 7/2023, σελ. 781 - 784
28. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση κατά τη συνταγματική και υπερνομοθετική έννομη τάξη μέσα από το πρίσμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και της προστασίας της θρησκευτικής συνείδησης - Τα ρευστά όρια της κρατικής παρέμβασης - Μιχοπούλου Κων., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 6/2023, σελ. 624 - 633
29. Η μάχη για το brain gain κερδίζεται στην πράξη - Καρατζάς Αντ., ΤΝΠ QUALEX, ΣΥΝ, 157/2023, σελ. 3
30. Σημ. στις ΣτΕ Ολ 464/2023, ΣτΕ Ολ 407/2023 και ΣτΕ 719/2018 (7μ) - Η εκ του Συντάγματος προστασία των πολυτέκνων - Γαλάνη Ευ., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 4/2023, σελ. 474 - 477
31. Παρατηρήσεις στην ΣτΕ 2573/2021 (7μ) - Το μάθημα των καλλιτεχνικών και ο έλεγχος της αιτιολογίας των κανονιστικών πράξεων - Παπαδόπουλος Ν., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 2/2023, σελ. 204 - 208
32. Περί της αποδεικτικής αξίας των ιδιωτικών γνωμοδοτήσεων - Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 168 ΚΔΔικ - Λαζαράτος Π., Βιόπουλος Π., ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 1/2023, σελ. 8 - 17

IV. ΛΟΙΠΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (2023-2025)

1. ΓνωμΝΣΚ 8/2025 - ΓνωμΝΣΚ 8/2025 Νομιμότητα εκλογής αναπληρωτή Κοσμήτορα στα Α.Σ.Ε.Ι. και δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής διατάξεων περί ασυμβίβαστων του ν. 4957/2022
2. ΓνωμΝΣΚ 131/2024 - ΓνωμΝΣΚ 131/2024 Αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας τίτλων σπουδών Νομικής από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.
3. ΓνωμΝΣΚ 95/2024 - ΓνωμΝΣΚ 95/2024 Δεν αποτελεί ασυμβίβαστο ο ορισμός επικούρου καθηγητή στον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.ΚΑ) ΝΠΙΔ ως άμισθου ειδικού συμβούλου προς παροχή εξειδικευμένης γνώμης στα αναφερόμενα θέματα του Οργανισμού
4. ΓνωμΝΣΚ 93/2024 - ΓνωμΝΣΚ 93/2024 Ειδική αυξημένη πλειοψηφία επί του συνόλου των μελών του Συμβουλίου Διοίκησης Α.Ε.Ι. για την παύση Πρύτανη με απόφασή του κατόπιν υποβολής πρότασης δυσπιστίας στο πρόσωπό του κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 4957/2022
5. ΓνωμΝΣΚ 11/2024 - ΓνωμΝΣΚ 11/2024 Αρμοδιότητες της Επιτροπής Ερευνών και Διαχείρισης και του Ειδικού Επταμελούς Οργάνου του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) έως την κατά το άρθρο 231 του Ν. 4957/2022 συγκρότηση της Επιτροπής του Ειδικού Λογαριασμού
6. ΓνωμΝΣΚ 143/2023 - ΓνωμΝΣΚ 143/2023 Μη νόμιμη η θέση επίκουρου καθηγητή σε καθεστώς μερικής απασχόλησης λόγω μη συμπλήρωσης τριετούς πραγματικής άσκησης καθηκόντων από την ημερομηνία της εκλογής του με πράξη του Κοσμήτορα της Σχολής
7. ΓνωμΝΣΚ 121/2023 - ΓνωμΝΣΚ 121/2023 Ανάληψη αμειβόμενων υποχρεώσεων σε Πανεπιστήμιο της αλλοδαπής από μέλος Δ.Ε.Π. κατά τη διάρκεια του εξαμήνου κατά το οποίο παραλλήλως ασκεί τα καθήκοντά του σε ημεδαπό Πανεπιστήμιο
8. ΓνωμΝΣΚ 113/2023 - ΓνωμΝΣΚ 113/2023 Επίβλεψη διπλωματικών εργασιών πρώτου κύκλου σπουδών και διδακτορικών διατριβών από τα αφυπηρετούμενα μέλη Δ.Ε.Π. και τους Ομότιμους Καθηγητές
9. ΓνωμΝΣΚ 46/2023 - ΓνωμΝΣΚ 46/2023 Διάρκεια θητείας καθηγήτριας Α.Ε.Ι. ως αντικαταστάτριας Επίκουρου Καθηγητή που απουσιάζει λόγω εκπαιδευτικής αδείας - Δυνατότητα εξέτασης διπλωματικών εργασιών των φοιτητών από τον απουσιάζοντα Καθηγητή κατά τη διάρκεια της αδείας του

V. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ (2023-2025)

1. ΥΑ 80194/Κ5/2024 Προοίμιο στοιχ. 3 - ΥΑ 80194/Κ5/2024 Εφαρμογή και λειτουργία της εξ αποστάσεως κατάρτισης στις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.)